

توراه اور • پاراشاها וישלח • مامار 5

ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו אחיו כו'

«و از آنچه به دستش رسید، گرفت»

هدیه یعقوب (יעקב) به عیسو (עשו)، پیشکشی (מנחה, minchah) بود:
برانگیختگی از پایین (מיין نوکבין, mayin nukvin) که از اندازه روح فراتر
می رفت و به ریشه والای عیسو در نور محیط عالم توهو (עולם התהו, Tohu)
تقدیم می شد. یعقوب با پالایش نیکی موجود در عیسو، آن نور محیط را به درون
خود فرود آورد؛ از این رو یعقوب، که نور درونی تیکون (תיקון, Tikun) بود، نور
محیط را نیز در خود جای داد.

تقدیم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربّه، رب لیوی بیتسخاک

LikuteiTorah.com

پاراشای حسیدی

/likuteitorah.com/fa/torah-ohr/vayishlach/5

مقصود اصلی

هدیه یعقوب (יעקב) به عیسو (עשו)، پیشکشی (מנחה, minchah) بود: برانگیختگی از پایین (מִיִּין נוקבין, mayin nukvin) که از اندازه روح فراتر می‌رفت و به ریشه والای عیسو در نور محیط عالم توهو (עולם התהו, Tohu) تقدیم می‌شد. یعقوب با پالایش نیکی موجود در عیسو، آن نور محیط را به درون خود فرود آورد؛ از این رو یعقوب، که نور درونی تیکون (תיקון, Tikkun) بود، نور محیط را نیز در خود جای داد.

در هر بخش: متن عبری، سپس ترجمه، و پس از آن توضیحی کوتاه زیر خطی طلایی. شماره‌های کوچک در متن عبری، یادداشت‌های پایان متن هستند.

خلاصه مامار

چرا هدیه یعقوب به عیسو پیشکشی نامیده می‌شود، نامی که بر همه قربانی‌ها اطلاق می‌شود؟ عوالم تنها پرتویی از **ה'** را دریافت می‌کنند؛ پرتویی که حلقه به حلقه فرود می‌آید، خواه به صورت نور درونی، متناسب با ظرف خود، و خواه به صورت نور محیط، فراتر از هر ظرف. در دعا نیز چنین است: یک عشق به اندازه‌ای است که روح تاب آن را دارد؛ عشقی دیگر، که از این حقیقت برمی‌خیزد که **ה'** فراتر از هر تغییر است و روح از او دور افتاده، از این اندازه فراتر می‌رود. آنچه برتر است نمی‌تواند در مرتبه پایین پوشیده شود: شیر، که در سمت راست مرکبه است، در پایین جانوری ناپاک است؛ و عیسو که ریشه‌اش در نور محیط توهو بود، نخست زاده شد، همان‌گونه که جفت پیش از کودک پدید می‌آید. یعقوب، «یود و پاشنه» (**י' עקב**, yud ekev)، نور منقبضی را دریافت می‌کند که از طریق فرمان‌ها (**מצוות**, mitzvos) درون ظرف راه می‌یابد. قربانی‌ها برانگیختگی از پایین را بالا می‌برند؛ آنچه از جهان جسمانی بالا می‌رود، نوآوری‌ای است که عالم بالا را به حرکت درمی‌آورد، مانند پرندۀ سخنگو در برابر پادشاه. برای فرود آوردن نور محیط، یعقوب برانگیختگی از پایین را فراتر از اندازه بالا برد؛ با پیشکشی از توهو که تورات آن را ثبت نکرده است، حتی شترها. او با سجده کردن، نیکی موجود در عیسو را گرد آورد؛ عیسو برای در آغوش گرفتن او دوید، بوسه حکمت (**חכמה**, Chochmah) را آشکار کرد و آن دو از شادی گریستند؛ چنان‌که درباره روزگار آینده گفته شده است.

طرح کلی

- چرا هر قربانی پیشکشی نامیده می‌شود** 1
نخست‌زادگان گله هول پیشکشی نامیده شدند؛ همه قربانی‌ها نیز چنین نامیده می‌شوند. برای مقدمه: **ה'** تغییر نمی‌کند و فراتر از عوالم است؛ عوالم تنها از پرتو او حیات می‌گیرند، پرتویی که حلقه به حلقه فرود می‌آید؛ پرتویی از یک پرتو. 2-11
- دو شیوه فرود آمدن نور** 2
نور یا به صورت نور درونی فرود می‌آید که ظرفش آن را محدود می‌کند، یا به صورت نور محیط که از ظرف فراتر است. در دعا نیز چنین است: عشقی که از اندیشیدن به این حقیقت برمی‌خیزد که او حیات همه عوالم است، به اندازه‌ای است که روح تاب آن را دارد؛ اما عشقی که از فراتر بودن او از هر تغییر و از افتادن روح به جهان جدایی برمی‌خیزد، از این اندازه فراتر می‌رود: «با همه توانت». 3-4
- شیر، گاو و نخست‌زاده** 3
آنچه برتر است نمی‌تواند در پایین پوشیده شود؛ از این رو شیر، که در سمت راست مرکبه است، در پایین جانوری ناپاک است و تنها نور محیط، **لֵוְנָה** (levonah؛ کندر)، به او می‌رسد. عیسو نیز، که از توهو «پیش از آنکه پادشاهی فرمانروایی کند» بود، نخست آمد، همان‌گونه که جفت پیش از کودک پدید می‌آید؛ اما یعقوب، «یود و پاشنه»، نور منقبضی را دریافت می‌کند که از طریق فرمان‌ها درون ظرف راه می‌یابد؛ و در مرتبه‌ای بالاتر از بت‌پرستان، **ה'** تنها به صورت نور محیط باقی می‌ماند. 5-9

قربانی‌ها برانگیختگی از پایین را بالا می‌برند و الوهیت را به درون روح فرو می‌آورند. آنچه از روح‌هایی که در بدن‌اند بالا می‌رود – روح‌هایی که حتی سخن‌گفتنشان به غذا وابسته است – نوآوری‌ای است که پادشاه را به حرکت درمی‌آورد، مانند پرنده‌ای سخنگو؛ از این‌رو این نام، پیشکشی، به کار می‌رود. جرقه‌ها در میان ملت‌ها افتادند و در روزگار آینده، ریشۀ عیسو در توهو در قدوسیت پالایش خواهد شد و در یعقوب جای خواهد گرفت.

برای فرود آوردن نور محیط، برانگیختگی از پایین باید از اندازه روح فراتر رود. از این‌رو یعقوب برای عیسو، برادرش، در بالا و در توهو پیشکشی تقدیم کرد؛ با قربانی‌ها و اندازه‌هایی که تورات ثبت نکرده است، حتی شترها؛ زیرا آنجا «تاریکی همانند نور است».

یعقوب هفت بار سجده کرد و نیکی موجود در عیسو، برادرش از یک سرچشمه، را گرد آورد؛ نیروی درون عیسو به سوی او دوید، مانند شمع‌هایی که به سوی مشعلی می‌روند، و در آغوش گرفتن او نور محیط برین را به درون یعقوب آورد.

بوسه حکمت را آشکار کرد؛ حکمتی که هنگام شکستن ظرف‌ها پس کشیده شده بود. شادی‌ای که برای ظرف خود بیش از اندازه است، به اشک بدل می‌شود؛ دو برادر که از زمان شکستن از هم جدا بودند، گریستند؛ آن‌گاه که برترین به آنچه به پست‌ترین مرتبه افتاده بود نزدیک شد؛ چنان‌که درباره روزگار آینده گفته شده است: «با گریه خواهند آمد».

پیشکشی (minchah, מנחה) مנחה

هدیه؛ نامی که به همه قربانی‌ها داده می‌شود. مأمَر حروف آغازین آن را سرواژه «مایین نوکبین» می‌خواند و این واژه را با «نیخوآخ» (فروآمدن) نیز مرتبط می‌سازد.

برانگیختگی از پایین (mayin nukvin, מיין נוקבין) میین

«آب‌های مؤنث»؛ برانگیختگی از پایین که الوهیت را فرو می‌آورد. چون از روح‌هایی که در بدن‌اند و از چیزهای جسمانی بالا می‌رود، نوآوری‌ای است که در عوالم بالا گران‌بهاست.

زنجیرۀ نزول عوالم (hishtalshelus, השתלשלות)

زنجیرۀ نزول؛ پرتویی از یک پرتو که عوالم از طریق آن می‌توانند از ه'، که تغییر نمی‌کند، حیات بگیرند.

نور درونی و نور محیط פנימי ומקיף

نوری که به اندازه ظرف در آن فرو می‌آید، و نوری که هیچ ظرفی نمی‌تواند محدودش کند؛ در دعا، عشقی که روح تاب آن را دارد و عشقی که از این اندازه فراتر می‌رود.

یود و پاشنه (yud eikev, יוד עקב)

نام یعقوب که به صورت یود و پاشنه خوانده می‌شود: نور کوچک و منقبضی که می‌تواند درون ظرف راه یابد؛ نور درونی تیکون.

کندر (levonah, לבונה)

کندر؛ در اینجا نور محیطی است که بر آنچه فرو افتاده سایه می‌افکند و جرقه‌های پراکنده در میان ملت‌ها از طریق آن پالایش می‌یابند و بالا برده می‌شوند.

عالم توهو (Tohu, עולם התהו)

جهان «پیش از آنکه پادشاهی فرمانروایی کند»؛ جهان نور محیط که ظرف‌هایش شکسته شدند. ریشۀ عیسو در آن است و در روزگار آینده در قدوسیت پالایش خواهد شد.

چرا هر قربانی پیشکشی نامیده می شود

1 ویکه مן הבא בידו^{1,2} مנחה לעשו אחיו כו'. הנה כל הקרבנות נק' בשם מנחה כמ"ש והבל הביא גם הוא

מבכורות צאנו³ ומחלבהן וישע ה' אל הבל ואל מנחתו כו'

«و از آنچه به دستش آمد، پیشکشی (مِنَحَا، minchah) برای عیسو (عشو)، برادرش، گرفت» و غیره. اکنون، همه قربانی ها را به نام مَنَحَا می خوانند، چنان که نوشته شده است: «و هابیل (הבל) نیز از نخست زادگان گله اش و از چربی هایشان آورد؛ و نام چهارحرفی (ה', Havayah) به هابیل و به پیشکش او (מנחתו, minchaso) نظر کرد» و غیره.

بخش تازه ای با پیشکش یعقوب (יעקב) به عیسو آغاز می شود؛ پیشکشی که مَنَحَا نامیده می شود. אדמו"ר הזקן یادآور می شود که هر قربانی را می توان مَنَحَا نامید، چنان که در کتاب בראשית قربانی حیوانی هابیل «پیشکش او» نامیده شده است.

(הגם שהיה קרבן מנחה⁴ בפ"ע [בפני עצמו]⁵ כמו מנחת סלת ומחבת כו'. אך כל התורה היא כלל ופרט וכן תפלה שכנגד קרבנות⁶ כל התפלות בכלל נק' מנחה ותפלת מנחה בפ"ע [בפני עצמו] היא פרט ועיין בתש"ו [בתשובות] אמונת שמואל⁷ סי' כ')

(هرچند پیشکش غذایی ای (مَنَحَا) نیز وجود داشت که خود قربانی ای مستقل بود، مانند پیشکش آرد نرم و [پیشکش] تابه و غیره. اما کل تورات کلی و جزئی است؛ و دعا نیز که در برابر قربانی ها قرار دارد، همین گونه است: همه دعاها در معنای کلی مَنَحَا نامیده می شوند، و نماز مَنَحَا به خودی خود مصداقی جزئی است. و نیز بنگرید به مجموعه پاسخ های فقهي Emunas section 20 (אמונת שמואל) Shmuel).

پیشکش غذایی مشخصی نیز به نام مَنَحَا وجود داشت، اما این کاربرد جزئی واژه ای است که معنای کلی اش همه قربانی ها را دربرمی گیرد. به همین ترتیب، هر دعا که جایگزین قربانی است، در معنای کلی مَنَحَا است، حال آنکه نماز عصر مَنَحَا مصداقی جزئی است؛ אדמו"ר הזקן به مجموعه پاسخ های فقهي Emunas Shmuel ارجاع می دهد که در آن درباره علت نامیده شدن نماز عصر به نام مَنَحَا بحث شده است.

הרי שהיו בכורות צאנו נק' בשם מנחה. ויובן זה ע"פ הקדמה כי נודע כי אני הוי"ה לא שנית⁸ כתיב ולמת"ב [וולית מחשבה תפיסא ביה]⁹ ואינו בגדר עלמין כלל ואעפ"כ [ואף על פי כן] כי ממך הכל¹⁰ כתיב.

پس نخست زادگان گله اش به نام مَنَحَا خوانده شدند. این مطلب با مقدمه ای روشن خواهد شد. زیرا می دانیم که نوشته شده است: «من، ה'، تغییر نکرده ام» و «هیچ اندیشه ای نمی تواند او را دریابد»؛ و او مطلقاً در مقوله عوالم نمی گنجد. با این همه، نوشته شده است: «زیرا همه چیز از توست.»

برای توضیح اینکه چرا قربانی ها مَنَحَا نامیده می شوند، אדמו"ר הזקן با طرح این اصل آغاز می کند: خود ה' با آفرینش تغییر نمی کند و فراتر از هر اندیشه و همه عوالم است. با این حال، همه چیز از او سرچشمه می گیرد.

אך הוא ע"י זיו והארה הודו על ארץ ושמים¹¹ כו' וגם הארה זו עצמה מעצמותו ית' לא היו העולמות יכולים לקבל חיות ושפע להיותן בבחי' גילוי עולמות כ"א ע"י השתלשלות דהיינו כשלשלת הארה והארה דהארה.

اما این از راه پرتویی و روشنایی ای است: «شکوهش بر زمین و آسمان است» و غیره. و حتی این روشنایی نیز که از ذاتِ مبارکِ اوست، عوالم نمی‌توانستند نیروی حیات (chayus, חיות) و فیض [از آن] دریافت کنند، تا به صورت عوالمی آشکار وجود داشته باشند، مگر از راه زنجیرهٔ نزولِ عوالم (השתלשלות, hishtalshelus); یعنی همچون زنجیری: پرتویی، و پرتویی از یک پرتو.

عوالم از ذاتِ او پدید نمی‌آیند، بلکه از پرتویی ناچیز از آن سرچشمه می‌گیرند؛ از همان «شکوه» او. حتی این پرتو نیز برای آنکه عوالم بتوانند دریافتش کنند بسیار عظیم است، و از این رو باید گام‌به‌گام فروتر آید، همچون حلقه‌های یک زنجیر که هر یک پرتویی از حلقهٔ پیشین است.

2. וכל מה שיורד ומשתלשל מטה מטה הוא הארה דהארה מהעליון ממנו כו'. וכל מיני מדרגות ברבוי התחלקות העולמות ועליות וירידות הכל הוא בבחי' זיו והארה אם רב ואם מעט.

و هرچه پایین‌تر و پایین‌تر فرو می‌آید و سلسله‌وار نزول می‌کند، پرتوی از پرتویِ آن مرتبه‌ای است که بالاتر از آن قرار دارد، و غیره. همهٔ گونه‌های مراتب، با تقسیماتِ بسیارِ عوالم و فراز و فرودها، همگی در حدِّ پرتو و روشنایی‌اند، چه پرتو و روشنایی بسیار و چه اندک.

هر مرتبهٔ فروتر فقط بازتابی از بازتابِ مرتبهٔ بالاتر از خود دریافت می‌کند. همهٔ عوالمِ گوناگون و تمام فراز و فرودهای آنها، تنها درجاتی از این تابش‌اند، بزرگ‌تر یا کوچک‌تر.

ויש בזה כמה מיני מדרגות זו למעלה מזו כמו עוה"ב [עולם הבא] ותחה"מ [ותחיית המתים] ואלף הז' יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולם¹² שהוא עילוי אחר עילוי והכל הוא בזיו וההארה כו'.¹³

و در این زمینه چندین گونه مرتبه هست، یکی بالاتر از دیگری؛ مانند عالمِ آینده، رستاخیز مردگان و هزارهٔ هفتم، «روزی که سراسر روزِ سبت (Shabbos, שבת) و آسایش برای حیات جاودان است»؛ که صعودی پس از صعود دیگر است، و همهٔ آن در پرتو و روشنایی است، و غیره.

حتی عالی‌ترین حالاتِ آینده – عالمِ آینده، رستاخیز و هزارهٔ هفتم، «روزِ جاودان که سراسر روزِ سبت است» – تنها درجاتی برتر از همان تابش‌اند. هیچ‌یک از آنها ذاتِ خودِ ه' نیست.

بخش 2 • 31-4

دو شیوه فرودآمدن نور

3 והנה יש ב' מיני השתלשלות. השתלשלות¹⁴ האורות בכלים בבחי' פנימי' [פנימיות / פנימית] שהוא לפ"ע [לפי ערך] הכלי שהכלי יכול להגבילו.

اکنون، دو گونه زنجیره نزولِ عوالم (השתלשלות، hishtalshelus) وجود دارد. [نوع نخست] نزولِ نورها در ظرفها به شیوه نورِ درونی (پنیمی، pnimi) است؛ این نزول متناسب با ظرف است، به گونه‌ای که ظرف می‌تواند آن را محدود سازد. نور به دو شیوه نازل می‌شود. نخست، به صورت نورِ درونی است که وارد ظرف می‌شود و به اندازه گنجایش آن شکل می‌گیرد.

ויש בבחי' מקיף דהיינו שאינו מוגבל בכלי. ויובן זה בעבודת¹⁵ ה' שבלב זו תפלה¹⁶ ברשפי אש¹⁷ و [نزولی] نیز به مرتبه نور فراگیر (مקיף، makif) هست؛ یعنی نوری که در ظرف محدود نمی‌شود. این مطلب را می‌توان در خدمتِ ה' که در دل است، یعنی نماز با شراره‌های آتش، فهمید. شیوه دوم، نور فراگیر است که ظرف نمی‌تواند آن را در خود جای دهد یا محدود سازد. آدمی¹⁸ هر دو شیوه را با نماز، یعنی «خدمتِ قلب»، توضیح می‌دهد؛ عشقی که با «شراره‌های آتش» می‌سوزد.

שכאשר האהבה באה מהתבוננות כי הוא חייך וחיי החיים של כל העולמות¹⁸ נמשך מזה תשוקת הנפש כאשר תוכל שאת לפי מזגה ותכונתה.¹⁹

هنگامی که عشق از تأمل در این حقیقت برمی‌آید که او زندگی تو و زندگی همه عوالم است، از این تأمل اشتیاقِ نفس برمی‌خیزد؛ به اندازه‌ای که نفس می‌تواند آن را تاب آورد، و متناسب با مزاج و سرشتِ خود. عشقی که از تأمل در این حقیقت زاده می‌شود که ه' حیاتِ عوالم است، با نورِ درونی متناظر است. این اشتیاقی است که نفس می‌تواند آن را در خود جای دهد و اندازه‌اش با مزاج هر شخص متناسب است.

משא"כ כשהאהבה באה מחמת שישים אל לבו ויעמיק בעומקא דלבא כי אני²⁰ ה' לא שניתی כתיב ולמ"ת [ולית מחשבה תפיסא ביה] כו'. אשר ע"כ תכלה אליו נפש כל חי להבטל במציאות ולהתכלל באחד מממש.²¹

اما هنگامی که عشق از آن رو برمی‌خیزد که شخص این حقیقت را به دل می‌گیرد و در عمقِ دل می‌اندیشد که نوشته شده است: «من، ه'، تغییر نکرده‌ام» و «هیچ اندیشه‌ای نمی‌تواند او را دریابد» و مانند آن، چنین نیست. از این رو، نفس هر موجود زنده‌ای به سوی او مشتاق می‌شود تا در هستیِ خویش به خودنهی‌گری برسد و حقیقتاً در یگانه واحد مندرج شود. عشقی که از تأمل در ه' آن گونه که در ذاتِ خویش است پدید می‌آید – تغییرناپذیر و فراتر از دسترس هر اندیشه – با نورِ فراگیر متناظر است. این عشق نفس را مشتاق می‌کند تا به تمامی در یگانه واحد مندرج شود.

4 ולכן כאשר ישים אל לבו ג"כ ריחוקו מא"ס ב"ה אשר ירדה הנפש ותרד פלאים²² בעלמא דפרودא כו'

بنابراین، هنگامی که او همچنین فاصله خود را از بی‌نهایت مطلق (این سوف، Ein Sof)، که متبارک است، به دل می‌گیرد و می‌اندیشد که نفس چگونه فرود آمده و به‌شکلی شگفت‌انگیز در عالم جدایی (علما دپرودا، alma de-peruda) سقوط کرده است، و غیره،

آدمی می‌تواند همچنین ببیند که نفسش تا چه اندازه از سرچشمه‌اش در این سوف دور افتاده و تا «عالم جدایی» سقوط کرده است؛ جایی که ه' پنهان است.

תהי התגברות האהבה ביותר מאשר תוכל שאת עד שאין כח בנפש לכלוא את האה"ר [האהבה רבה] וזהו בחי' בכל מאדך²³ בחילא יתיר כו':

عشق حتی بیش از آنچه [نفس] تاب آورد شدت خواهد گرفت، تا آنجا که نفس نیرویی برای در خود نگاه داشتن عشق عظیم ندارد. و این مرتبه «با تمام نیروی خود (مادچ، me'odecha)» است، با نیرویی فراتر از اندازه، و غیره.

این آگاهی باعث می‌شود عشق از آنچه نفس می‌تواند در خود جای دهد فراتر بجوشد. این همان عشق «با تمام نیروی خود» است؛ عشقی فراتر از اندازه انسان.

بخش 3 • 51-9

شیر، گاو و نخست‌زاده**5 והנה כתיב²⁴ פני אריה אל הימין²⁵ وفני שור מהשמאל שבחי' פני השור הוא למטה ממדרגת האריה**

במרכבה שבחי' פני אריה הוא אל הימין כו' ואעפ"כ [ואף על פי כן] למטה בעוה"ז הרי השור הוא בהמה טהורה והארי הוא חיה טמאה.²⁶

اکنون نوشته شده است: «چهره شیر به سوی راست است و چهره گاو از سوی چپ». چهره گاو در مرکب، پایین‌تر از مرتبه شیر است، زیرا چهره شیر به سوی راست است و جز اینها. با این حال، در پایین، در این جهان، گاو حیوان اهلی طاهر است، حال آنکه شیر جانوری وحشی و ناپاک است.

در رؤیای مرکب حزقیال (یحזקאל)، چهره شیر در سمت راست و چهره گاو در سمت چپ است؛ از این رو در بالا مرتبه شیر برتر است. با این حال، در این جهان گاو کوشر است و می‌توان آن را برای قربانی تقدیم کرد، حال آنکه شیر جانوری ناپاک است؛ آدمو"ر הזקן می‌پرسد چرا چنین است.

6 והענין כי אדרבה²⁷ מה שהוא למעלה במדרגה יותר גבוה אין לו התלבשות בכלי למטה להיות גילוי**בחינתו כמו שהוא למעלה בקדושה**

توضیح آن است که برعکس، آنچه در مرتبه‌ای بالاتر قرار دارد، در پایین در ظرفی متلبس نمی‌شود تا جنبه‌اش همان‌گونه که در بالا و در قداست هست آشکار گردد.

پاسخ، انتظار را وارونه می‌کند: درست از آن‌رو که مرتبه‌ای بالاتر است، نمی‌تواند در پایین چنان در ظرفی متلبس شود که همان‌گونه که در قداست هست آشکار گردد.

וכמו אריה שהוא בחי' גבורה גבור כארי²⁸ שהוא התגברות האור בממד מאד עד שא"א להיות שורה ומתגלה קדושתו למטה בכלי שנכלל בקדושה וכמו בהמה טהורה אלא ע"י דרך נפילת האור ברפ"ח נצוצין שבשבה"כ [שבשבירת הכלים] בג' קליפות הטמאות

برای نمونه، شیر که مرتبه قید و سخت‌گیری (גבורה, Gevurah) است، «نیرومند چون شیر»؛ یعنی شدت‌یافتن نور تا اندازه‌ای بسیار عظیم، به‌گونه‌ای که قداستش نمی‌تواند در پایین در ظرفی که در قداست مندرج است جای گیرد و آشکار شود، چنان‌که در حیوانی پاک چنین است؛ مگر از راه فرو افتادن نور در ۲۸۸ جرقه شکستن ظرف‌ها، درون سه پوسته ناپاک (קליפות, kelipos).

شیر مرتبه قید و سخت‌گیری، یعنی توان و شدت است؛ شدتی از نور که بیش از آن است که آشکارا در ظرفی از قداست در پایین جای گیرد، آن‌گونه که قداست در حیوانی پاک جای می‌گیرد. این نور تنها از راه فرو افتادن، از طریق شکستن ظرف‌ها و درون ۲۸۸ جرقه گرفتار در سه پوسته ناپاک، می‌تواند به این جهان برسد.

ואז הוא בחי' חיה טמאה שמקבל חיות מנפילות הנצוצים מארי דקדושה.

و آن‌گاه مرتبه حیوانی ناپاک است که از نیروی حیات جرقه‌های فروافتاده از شیر قداست نیرو می‌گیرد.

پس شیر پایین حیوانی ناپاک است: حیاتش از جرقه‌هایی می‌آید که از شیر قداست بالا فرو افتاده‌اند.

אבל לא בהתגלות בחי' ארי' [אריה] בדרך השתלשלות והתלבשות כבהמה טהורה רק בחי' מקיף מלמעלה והוא בחי' לבונה כו' כמ"ש במ"א.²⁹

اما [این] از راه آشکار شدن مرتبه شیر، به‌واسطه زنجیره نزول عوالم (השתלשלות, hishtalshelus) و پوشیده شدن در ظرف نیست، چنان‌که در حیوانی پاک هست؛ بلکه تنها به‌صورت نوری فراگیرنده (نور makif) از بالا است. و این مرتبه کندر (לבונה, levonah) است و غیره، چنان‌که در جای دیگری توضیح داده شده است.

قداست شیر همچون نور درونی، آن‌گونه که در حیوانی پاک هست، در آن وارد نمی‌شود؛ بلکه همچون نوری فراگیرنده بر فرازش قرار می‌گیرد. آدمی را این را مرتبه کندر می‌نامد؛ موضوعی که در گفتار (مأמר) پیشین توضیح داده است.

7 וזהו שעשו היה בכור שהוא מבחי' לפני מלך מלך³⁰ כו' בהר שעיר³¹ בארץ אדום כו'

و این است علت آن که عیسو (عشو) نخست‌زاده بود؛ زیرا او از مرتبهٔ «پیش از آن‌که پادشاهی فرمانروایی کند» است، و غیره؛ «در کوه سعیر»، «در سرزمین ادوم» و غیره.

این توضیح می‌دهد که چرا عیسو نخست‌زاده بود؛ ریشهٔ او به پادشاهانی بازمی‌گردد که در ادوم فرمانروایی کردند، «پیش از آن‌که پادشاهی در اسرائیل فرمانروایی کند»؛ کابالا این را ناظر به عالم آشوب (תהו, Tohu) می‌داند که پیش از اصلاح (תיקון, Tikun) بود.

ועשו היה מקור הז' מלכים שמלכו כו' וימת וימלוך³² וימת וימלוך כו' שהוא בחי' שליח המקפת על הולד שקדמה לולד.

و عیسو سرچشمهٔ هفت پادشاه بود که فرمانروایی کردند، و غیره: «و مرد و [دیگری] فرمانروایی کرد؛ و مرد و [دیگری] فرمانروایی کرد» و غیره؛ این مرتبهٔ جفتی است که جنین را دربرمی‌گیرد و پیش از جنین است.

هر یک از پادشاهان ادوم «فرمانروایی کرد و مرد»؛ همان‌گونه که نورهای عالم תהו آمدند و درهم شکستند. عیسو، سرچشمهٔ آنان، مانند جفتی است که جنین را دربرمی‌گیرد و پیش از آن می‌آید.

8 והעיקר הוא הולד שנולד ובצאתו זורקין השליח כו' שאינו מקבל רק בחי' מקיף. לפיכך עליהם נאמר

רם על כל גוים³³ הוי"ה ויעקב יו"ד עקב³⁴ הוי"ה אלקינו³⁵ ואהבת את³⁶ ה' אלקיך כו'

اما اصل، فرزندی است که زاده می‌شود؛ و چون بیرون می‌آید، جفت را دور می‌اندازد و غیره، زیرا جفت فقط جنبهٔ فراگیر [نور] را دریافت می‌کند. از این‌رو دربارهٔ آنان گفته شده است: «نام چهارحرفی (ה', Havayah) بر فراز همهٔ ملتهاست.» و یعقوب (יעקב, Yaakov) را «یود-پاشنه» می‌خوانند؛ یعنی حرف یود (יו"ד, Yud) [و] پاشنه (עקב, eikev): «ה' אלקינו» و «ה' אלקיך را دوست بدار» و غیره.

آنچه اهمیت دارد فرزند است، نه جفت؛ جفت هنگام تولد دور انداخته می‌شود و فقط با نور فراگیر ارتباط دارد. پس دربارهٔ ملتها گفته شده است که ה' «بر فراز» آنان است؛ حال آنکه نام یعقوب را به‌صورت یود (کوچک‌ترین حرف، آغاز نام ה') و پاشنه می‌خوانند؛ یعنی «ה' اלקינו»، و ה' در درون کشیده شده است.

הגם שיו"ד היא הארה מצומצמת³⁷ הלא מצער היא³⁸ ויכולה ליכנס בפנימי' [בפנימיות / בפנימית] ואין

הכלי יכולה לקבל אלא ע"י צמצום כמו יו"ד כו'

با آن‌که یود پرتویی منقبض است («مگر کوچک نیست؟»)، می‌تواند به درون راه یابد [به‌صورت نوری درونی]، و ظرف تنها از راه انقباض (צמצום, tzimtzum) می‌تواند دریافت کند؛ همچون یود و غیره،

یود نقطه‌ای کوچک و منقبض از نور است، و درست به همین دلیل می‌تواند به درون راه یابد. ظرف تنها نوری را می‌تواند دریافت کند که منقبض شده باشد.

כדי שמזה יהיה לו רשפי אש והתלהבות בתפלה וכיוצא בה שמפני שהיא הארה מועטת יש כח בלב להיות מכילה.

تا از این راه، در دعا و مانند آن، شراره‌های آتش و شور و حرارت در او پدید آید؛ زیرا چون این پرتو اندک است، دل توان آن را دارد که در خود جای دهد.

چون آن نور به اندازه‌ای کوچک است که دل می‌تواند آن را در خود جای دهد، به آتشی درونی بدل می‌شود؛ شور و حرارتی در دعا و دیگر گونه‌های خدمت پدید می‌آورد.

9 והמשכת אלקות מלמעלה ג"כ ע"י התלבשות כלים אשר קדשנו במצותיו רמ"ח אברין דמלכא. ובימי האבות שלא ניתנה תורה היו להם עובדות אחרים כמו בארות ומקלות כו'.

و فرودآوردن الوهیت از بالا نیز از راه پوشیده‌شدن در ظرف‌هاست: «که ما را با فرمان‌هایش تقدیس کرده است»؛ این فرمان‌ها ۲۴۸ عضو پادشاه‌اند. و در روزگار پدران، هنگامی که تورات هنوز داده نشده بود، آنان شیوه‌های دیگری از خدمت داشتند، مانند چاه‌ها و چوب‌ها و جز آن.

الوهیت از طریق فرمان‌ها (מצוות، mitzvot) به درونِ نفس فرود می‌آید؛ این فرمان‌ها «۲۴۸ عضو پادشاه» نامیده می‌شوند و ارادهٔ ה' در آن‌ها پوشیده است. پیش از آن‌که تورات داده شود، پدران اعمال دیگری برای خدمت داشتند؛ مانند چاه‌های اسحاق (יצחק) و چوب‌های یعقوب (יעקב) که همان مقصود را برآورده می‌کردند.

משא"כ עכו"ם [עובדי כוכבים ומזלות] לפי שהוא רם ונשא עליהם דהיינו בחי' המקיף בלבד אינו נכנס תוך פנימיותם להיות בטל אליו רק הוא יש ונפרד בפ"ע [בפני עצמו] שאין לו שייכות כלל הגם דקרו ליה אלקא דאלקיא: 39

اما دربارهٔ بت‌پرستان چنین نیست: از آن‌رو که ה' بر فراز آنان بلند و متعالی است، یعنی فقط به صورت [نوری] فراگیر، به درونِ باطنِ آنان وارد نمی‌شود تا در برابر او به حالتِ خودنهی‌گری درآیند؛ بلکه [هر یک] موجودی مستقل (יש، yesh) برای خود است که هیچ پیوندی [با او] ندارد، هرچند او را «معبودِ معبودان» می‌خوانند.

اما بت‌پرستان تنها با ה' همچون نوری فراگیر که «بر فراز» آنان است رابطه دارند: ה' به درونِ آنان وارد نمی‌شود تا در برابر او به خودنهی‌گری برسند، و آنان موجوداتی جداگانه باقی می‌مانند. حتی هنگامی که او را «معبودِ معبودان» می‌خوانند، تنها او را قدرتی برتر و دوردست می‌دانند، نه آن‌که در درونشان ساکن باشد.

قربانی‌ها به مثابه برانگیختگی از پایین

10 והנה הקרבנות הם העלאת מ"ן [מיין נוקבין] להיות ריח ניחוח דהיינו כמו ריח שהוא משיב את הנפש כך הקרבנות הם מעלים מ"ן [מיין נוקבין] בבחי' ריח שיהיה ניחוח להוי"ה גילוי המשכת והשראת שכינתו שיהא שורה ומתגלה בחי' אלקות בנפשו

اکنون، قربانی‌ها برآوردنِ آب‌های مؤنث (מ"ן, mayin nukvin) هستند، تا «عطر خوشایند (ריح ניחוח, rei'ach nicho'ach)» باشند؛ یعنی همان‌گونه که عطر جان را بازمی‌آورد، قربانی‌ها نیز آب‌های مؤنث را در مرتبهٔ عطر برمی‌آورند، تا برای ה' ניחוח باشد؛ یعنی آشکارشدن، فرودآمدن و استقرارِ حضورِ الهی (שכינה, Shechinah) او، تا مرتبه‌ای از الوهیت در جان او قرار گیرد و آشکار شود.

قربانی‌ها «آب‌های مؤنث» را برمی‌آورند؛ یعنی برانگیختگی‌ای از پایین که پاسخی از بالا فرامی‌خواند. «عطر خوشایند» آن‌ها مانند عطری عمل می‌کند که شخص ازهوش‌رفته را به خود می‌آورد؛ این عطر موجب آشکارشدن و استقرارِ **سכינה** می‌شود، تا الوهیت در درون جان احساس شود.

וזהו ניחוח לשון ירידה דהיינו שיהא ירידה והשתלשלות אלקות מעילה לעילה עד שיכנס ויתגלה בנפש האדם בתוכו ובפנימיותו ממש

و این معنای **نیحוח** است، واژه‌ای که بر نزول دلالت دارد: یعنی الوهیت از مرتبه‌ای به مرتبهٔ دیگر نزول و تسلسل یابد، تا آن‌گاه که در جانِ انسان وارد شود و در او، در درونی‌ترین وجودِ خود او، آشکار گردد.

نیحוח، که معمولاً «خوشایند» ترجمه می‌شود، در اینجا واژه‌ای برای نزول دانسته شده است؛ مانند واژهٔ «فرودآمدن» (**נחיתא**). مقصود آن است که الوهیت مرتبه‌به‌مرتبه فرود آید تا در درونی‌ترین وجودِ انسان آشکار شود.

והטעם כי הנה ענין העלאת מ"ן [מיין נוקבין] היינו כמו שמביאין למלך דבר חדש בכדי שיפנה אל בקשה הקטנה והנמוכה לגבי מעלת ומדרגת המלך.

و دلیلش این است که برآوردنِ آب‌های مؤنث مانند آن است که چیز تازه‌ای نزد پادشاه ببرند، تا او به درخواستی کوچک و فروپایه روی آورد؛ درخواستی که در قیاس با عظمت و جایگاه پادشاه ناچیز است.

دلیلِ آن‌که قربانی‌ها به این نتیجه می‌رسند این است: برآوردنِ آب‌های مؤنث مانند آن است که چیز تازه‌ای نزد پادشاه ببرند، تا او به درخواستی که در مقایسه با عظمتش ناچیز است توجه کند.

שע"י דבר חדש הוא ממשיך לב המלך כמו ע"י צפור המדברת⁴⁰

زیرا به واسطه چیزی تازه، دل پادشاه را به خود می‌کشند؛ چنان‌که به واسطه پرنده‌ای سخنگو.

پادشاهی که همه چیز دارد، از تازگی به شگفت می‌آید؛ مانند پرنده‌ای سخنگو.

הגם שבנ"א [שבני אדם] מדברים בבניה יתירה אך מצד החידוש שהצפור תדבר ע"י ימשיך ויעורר לב מלכים אין חקר⁴¹ שיפנה לבקשת ההדיוט.

هرچند انسان‌ها با فهمی بسیار برتر سخن می‌گویند، اما از آن‌رو که سخن‌گفتن پرنده امری تازه است، به واسطه آن می‌توان «دل پادشاهان را که ژرفای آن سنجیدنی نیست» به خود کشید و برانگیخت، تا به درخواست فردی از عامه توجه کند.

انسان‌ها بسیار هوشمندانه‌تر سخن می‌گویند، اما این دیگر امر تازه‌ای نیست؛ شگفتی پرنده‌ای که سخن می‌گوید، «دل پادشاهان را که ژرفای آن سنجیدنی نیست» برمی‌انگیزد و پادشاه را متوجه خواهش فردی از عامه می‌کند. به همین ترتیب، آنچه از پایین تازگی دارد، ساحت بالا را به حرکت درمی‌آورد.

11 ולכן העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] תלוי באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] דייקא נפשות ישראל המלוכשים בגוף כו'.

הגם שהמלאכים עומדים ברום עולם ותמיד מששת ימ"ב [ימי בראשית] בלי הפסק אומרים בראה קדוש גם בדעת יותר ידברו שהשגתם גדולה ועצומה ומתענגים על ה' לאין קץ.

ازاین‌رو، بالا بردن آب‌های مؤنث (מ"ן, mayin nukvin) مشخصاً به برانگیختگی از پایین (אתערותא דלתתא, isarusa dilesata)، [یعنی از سوی] نفوس اسرائیل که در جسم پوشیده‌اند، وابسته است و جز اینها، هرچند فرشتگان در بلندای جهان ایستاده‌اند و پیوسته، از شش روز آفرینش تاکنون و بی‌وقفه، با هیبت می‌گویند: «مقدس است»؛ و نیز با شناختی افزون‌تر سخن می‌گویند، زیرا فهمشان بزرگ و عظیم است و بی‌پایان از ה' لذت می‌برند.

بالا بردن آب‌های مؤنث به نفوس درون بدن‌ها وابسته است، نه به فرشتگان. فرشتگان پیوسته ה' را می‌ستایند، با هیبت و فهمی ژرف و لذتی بی‌پایان؛ بالاین‌همه، این امر تازگی ندارد.

משא"כ למטה שיש מחשבות זרות רבות הטורדות ומפילות לב האדם וגם האהבה שמעורר חולפת ועוברת ויש לה הפסק וכו'.

اما در پایین چنین نیست؛ آنجا اندیشه‌های بیگانه بسیاری هست که انسان را پریشان می‌کنند و دلش را فرومی‌اندازند؛ و حتی عشقی که برمی‌انگیزد، می‌گذرد و فروکش می‌کند و گسست‌هایی دارد و جز اینها.

در پایین، اندیشه‌های پریشان‌کننده دل انسان را به فرود می‌کشانند، و حتی عشقی که او در خود برمی‌انگیزد نیز می‌آید و می‌رود.

אך בשביל החדוש שבזה שהרי כח זה באדם למטה להיות מדבר הוא מאכילה ושתייה.

اما [این امر ارزشمند است] به سبب تازگی‌ای که در آن است؛ زیرا این نیرویی که انسان در پایین برای سخن گفتن دارد، از خوردن و آشامیدن می‌آید.

آنچه خدمت او را ارزشمند می‌سازد تازگی آن است: حتی نیروی او برای گفتن کلمات دعا نیز به خوراک و نوشیدنی جسمانی وابسته است.

12 ומי שאינו אוכל ג' ימים^{42, 43} נעשה חלוש ואין לו כח הדבור בשלימות וכן כמה מניעות שתלוי

בגשמיות כמו מניעת הקור כו'

و کسی که سه روز چیزی نخورد، ناتوان می‌شود و نیروی سخن‌گفتنش کامل نخواهد بود؛ همچنین موانع دیگری نیز هست که به امور جسمانی وابسته‌اند، مانند مانع سرما و غیره.

وابستگی سخن‌گفتن به بدن آشکار است: پس از سه روز بی‌غذا ماندن، شخص نمی‌تواند درست سخن بگوید؛ سرما و دیگر شرایط جسمانی نیز می‌توانند مانع آن شوند.

הרי כח הדבור שלמטה שחיותו מדברים גשמיים דבר זה יקר מאד בעיני ה'. וכמשל צפור הנ"ל. וכן כל

הקרבות כבשים ועזים הוא מהתלבשות ב"ע כו'.

پس نیروی سخن‌گفتن عالم پایین، که نیروی حیاتش از امور جسمانی است، در نظر **ה'** بسیار گران‌بهاست؛ همانند مَثَل پرنده‌ای که پیش‌تر آمد. همچنین همه قربانی‌ها، از گوسفند و بز، از پوشیده‌شدن در [عوالم] عالم آفرینش (**بریاة**، Beriah)، عالم صورت‌بخشی (**יצירה**، Yetzirah) و عالم عمل (**عשיה**، Asiyah) سرچشمه می‌گیرند و غیره.

این‌که سخنی که ریشه در حیات جسمانی دارد بتواند **ה'** را بستاید، آن را در نظر او گران‌بها می‌کند؛ درست مانند پرنده سخنگو. قربانی‌های حیوانی نیز از عوالم فرودین عالم آفرینش، عالم صورت‌بخشی و عالم عمل می‌آیند.

ולכן כשעולה למעלה הוא דבר חדש מה שלא נראה כן בעולמות עליונים ולכן הם המעלים מ"נ [מ"ן

نوکבין] ולכן נק' בשם מנחה.

ازاین‌رو، هنگامی که از پایین به بالا می‌رود، چیزی نو است که در عوالم برتر به این صورت دیده نشده است؛ پس آن‌ها هستند که آب‌های مؤنث (**מיין نوکבין**، mayin nukvin) را بالا می‌برند و ازاین‌رو به نام پیشکش (**מנחה**، minchah) خوانده می‌شوند.

هنگامی که چیزی از این عوالم فرودین به بالا می‌رود، نوآوری‌ای است که در عوالم برتر شناخته‌شده نیست؛ ازاین‌رو قربانی‌ها آب‌های مؤنث را بالا می‌برند و minchah نامیده می‌شوند.

מנחה ר"ת [ראשי תיבות] **מ"ן** [מ"ן נוקבין] **מ"י** [מ"י נוקבין] **ח' חכמה ומזל הח' נוצר חסד** ^{44, 45} **ומשפיע בה' בה' בראם** ⁴⁶ **היא בחי' כנ"י** [כנסת ישראל] (גם לשון מנחה מל' ניהוח)

[واژه] **مناحه** [با] حروف آغازین **م"ן** آغاز می‌شود. حرف **چت** (ח, ches) به حکمت (**חכמה**, Chochmah) اشاره دارد؛ و سرچشمه آن، مجرای فیض هشتم (**مزل**, mazal)، «نوتسر خسد» (**נוצר חסד**, motzer chesed [نگهدارنده مهر]) است که در حرف **هه** (ה) جاری می‌شود: «بهه آفریدشان» (**בה' بראם**, behibar'am)، که مرتبه جماعت اسرائیل (**כנסת ישראל**, Knesses Yisrael) است. واژه minchah همچنین با نیکوآخ (**ניחוח**, nicho'ach: [بوی خوش]) پیوند دارد.

حروف minchah این معنا را در خود دارند: دو حرف نخست آن، میم و نون، حروف آغازین آب‌های مؤنث‌اند؛ حرف **چت**، حکمت و سرچشمه آن است: هشتمین سیزده تیکون رحمت، مجرای فیض نوتسر خسد؛ و حرف **هه**، که تلمود درباره‌اش می‌گوید «با هه آفریدشان»، جماعت اسرائیل، یعنی ملخوت، است. واژه minchah همچنین با نیکوآخ پیوند دارد.

והנה לע"ל [לעתיד לבוא] **כתיב אז אהפך אל עמים** ⁴⁷ **שפה ברורה כו'. וכן דהע"ה** [דוד המלך עליו השלום] **אמר הודיעו בעמים עלילותיו** ⁴⁸ **וכתיב הבו לה' משפחות עמים כו' ויאמרו** ⁴⁹ **בגוים** ⁵⁰ **כו'.**

اکنون، درباره زمان آینده نوشته شده است: «آنگاه قوما را به سوی زبانی پاک می‌گردانم» و غیره. همچنین داوود پادشاه (**דוד**)، که آرامش بر او باد، گفت: «کارهای او را در میان قوما بشناسانید»؛ و نوشته شده است: «ای خاندان‌های قوما، به **ه'** جلال دهید» و غیره؛ «و در میان ملت‌ها بگویند» و غیره.

آلتر ربه به آیاتی درباره قوما می‌پردازد: پیشگویی صفیا که در آینده **ه'** آنان را به سوی «زبانی پاک» می‌گرداند، و دعوت‌های داوود برای شناساندن کارهای **ه'** در میان قوما و برای آن‌که خاندان‌هایشان او را جلال دهند.

ולהבין מה לנו להזכיר את עובדי כוכבים. אך הענין כי הנה כל הבירורין הוא מבחי' עמים ששם נפלו רפ"ח הנצוצין

و [باید] فهمید چرا باید از بت‌پرستان یاد کنیم. اما مطلب این است که همه پالایش‌ها (**بیرורים**, beirurim) از مرتبه قوماست؛ همان‌جا که ۲۸۸ جرقه فروافتادند.

آلتر ربه می‌پرسد چرا کتاب مقدس اصلاً از قوما سخن می‌گوید. پاسخ این است که کار پالایش در میان قوما انجام می‌شود؛ جایی که در شکستن ظرف‌ها ۲۸۸ جرقه فروافتادند.

והוא ע"י בחי' לבונה שהוא המקיף שעליהם שהוא יתברר ויעלה למעלה בקדושה ויהיה עשו במדרגתו הגבוה לפני מלך מלך כו' מעולם התהו בקדושה

و این به واسطه مرتبه کندر (لبונה, levonah) است، یعنی [نور] فراگیری که بر آنان احاطه دارد؛ تا آن پالوده شود و در قدوسیت به بالا برآید، و عیسو (עשו) در مرتبه بلند خود قرار گیرد: «پیش از آن که پادشاهی فرمانروایی کند» و غیره؛ از عالم بی سامانی (תהو, Tohu)، در قدوسیت.

جرقه‌ها به واسطه کندر، نور فراگیری که بر قوم‌ها احاطه دارد، پالوده می‌شوند. آن‌گاه عیسو به ریشه بلند خود در قدوسیت Tohu بازمی‌گردد؛ همان «پیش از آن که پادشاهی فرمانروایی کند».

כי יעקב י' עקב הוא בחי' פנימי' [פנימיות / פנימית] ויקם עדות بיעקב⁵¹ ותורה שם בישראל ואתם קרויים אדם⁵² אדם מ"ה [שם מ"ה] עולם התקון

زیرا یعقوب (יעקב)، یود عقیب (י' עקב, yud eikev)، مرتبه [نور] درونی است: «در یعقوب گواهی‌ای برپا داشت و توراتی در اسرائیل نهاد»؛ و «شما انسان (آدم, adam) خوانده می‌شوید»؛ آدم، [که ارزش عددی‌اش با نام] م"ה (Mah) [برابر است]، عالم اصلاح (תיקון, Tikkun).

یعقوب، یود و پاشنه، نور درونی عالم اصلاح است؛ توراتی که «در یعقوب» نهاده شد؛ و اسرائیل انسان نامیده می‌شود، که ارزش عددی‌اش (۴۵) با نام Mah، نام عالم اصلاح، برابر است.

ולע"ל [ולעתיד לבוא] יתברר גם עשו שמעולם התהו בחי' המקיף שיהי' [שיהיה] בחי' מקיף דקדושה ויוכלל הכל ביעקב שיהי' [שיהיה] لיעקב גם בחי' המקיף שהוא בחי' ומדרגה יותר עליונה שם ס"ג [שם ס"ג] שהוא גדול משם מ"ה [שם מ"ה] ואשת חیل⁵³ כו':⁵⁴

و در آینده، عیسو (עשו) نیز که از عالم آشفستگی (תהו, Tohu)، یعنی مرتبه فراگیر [نور]، است، پالوده خواهد شد؛ به گونه‌ای که آن مرتبه، نور فراگیر قدوسیت شود و همه چیز در یعقوب (יעקب) گنجانده شود؛ تا یعقوب نیز مرتبه فراگیر [نور] را داشته باشد، مرتبه‌ای برتر و جایگاهی بالاتر، یعنی نام ס"ג (Sag؛ ۶۳)، که از نام م"ה (Mah؛ ۴۵) بزرگتر است؛ و «زنی بافضیلت» و جز این.

در آینده، عیسو که ریشه در תהו دارد نیز پالوده خواهد شد؛ نور فراگیر תהו مقدس خواهد شد و یعقوب نیز آن را دریافت خواهد کرد؛ یعنی ס"ג (۶۳)، که از م"ה (۴۵) برتر است. این مطلب در عبارت «زنی دلیر تاج شوهر خویش است» به اشاره آمده است؛ یعنی مرتبه فروتر به تاجی در مرتبه‌ای بالاتر بدل می‌شود.

پیشکشی برای توهو

13 והנה כפי ההמשכה שלמעלה כך צ"ל המ"ן [המ"ן נוקבין] שמלמטה וכדי להמשיך בחי' המקיף עליון

דקדושה צ"ל העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] בבחי' מקיף דהיינו למעלה מכדי שתוכל נפשו שאת וכו"ל.

اکنون، همان‌گونه که افاضه از بالا صورت می‌گیرد، آب‌های مؤنث (מ"ן, mayin nukvin) از پایین نیز باید با آن متناسب باشد. و برای آنکه مرتبۀ [نور] فراگیر برین قدوسیت را فرود آوریم، باید م"ן را در مرتبۀ [نور] فراگیر بالا برد؛ یعنی فراتر از آنچه نفس تاب تحملش را دارد، چنان‌که پیش‌تر گفته شد.

برانگیختگی از پایین باید با آنچه امید دارد از بالا فرود آورد متناسب باشد. برای آنکه نور فراگیر برتر فرود آید، م"ן شخص نیز باید خود «فراگیر» باشد؛ یعنی عشقی فراتر از آنچه نفس می‌تواند در خود جای دهد.

ובפרט כשרואה בנפשו הפחיתות מרבות מחשבות המעיקים וטורדים ומפילים אזי צריך הוא לצעוק אל ה' בצר לו למעלה מכדי שתוכל נפשו שאת.

و به‌ویژه هنگامی که انسان در نفس خود پستی‌ای را می‌بیند که از اندیشه‌های بسیار پدید می‌آید، اندیشه‌هایی که او را می‌فشارند، پریشان می‌کنند و به زیر می‌افکنند، آن‌گاه باید «در تنگنای خود به ه' فریاد برآورد»، فراتر از آنچه نفس تاب تحملش را دارد.

این امر به‌خصوص هنگامی صدق می‌کند که انسان ببیند اندیشه‌های پریشان‌کننده تا چه اندازه او را به پستی کشانده‌اند. آن‌گاه باید از تنگنای خود و با شدتی فراتر از حدّ خویش به ه' فریاد برآورد.

14 ולכן כשראה יעקב את עשו למטה קם עליו הקריב מנחה היא העלא' [העלאת / העלאה] לעשו אחיו

שלמעלה מעולם התהו ששם הוא אחיו

ازاین‌رو، هنگامی که یعقوب (יעקب) عیسو (עשו) را در پایین دید که بر او برمی‌خاست، پیشکشی (מנחה, minchah) تقدیم کرد؛ پیشکشی که نوعی بالا بردن [آب‌های مؤنث (מים نוקבין, mayin nukvin)] بود، برای عیسو، برادرش که در بالا، از عالم תהו است؛ جایی که او برادرش به‌شمار می‌رود.

وقتی یعقوب دید عیسو در پایین به مقابله با او می‌آید، هدیه‌ای فرستاد؛ پیشکشی که آب‌های مؤنث را بالا می‌برد، برای عیسو، «برادرش» در بالا. در תהו، ریشه عیسو، آن دو حقیقتاً برادرند.

כי יעקב יש לו ב' בחי' ר"ש [רצוא ושוב]. شوب בבחי' י' עקב ورצוא בבחי' بیטول לגמרי כו' להמשיך בחי' המקיף עליו.

زیرا یعقوب دو مرتبه دارد، شتاب شوق آمیز به سوی بالا (رצוא، ratzo) و بازگشت (شوب، shov): بازگشت در مرتبه یود و پاشنه (ی' عקب، Yud eikev)، و شتاب به سوی بالا در مرتبه خودنفی گری کامل (بیטول، bittul)، و جز اینها؛ تا مرتبه نور فراگیر برین را فرود آورد.

یعقوب هم شتاب به سوی بالا دارد و هم بازگشت: بازگشت در مرتبه یود و پاشنه، یعنی نور درونی، و شتاب به سوی بالا در مرتبه خودنفی گری کامل، که به نور فراگیر برتر می رسد.

ואזי יהי' [יהיה] עשו שלמטה ממילא בטל ואזי יקוים אז אהפך אל עמים⁵⁵ כי מעשה אבות סימן לבנים^{56, 57} שהם עשו הכנה לבניהם לע"ל [לעתיד לבוא] במעשיהם.

و آنگاه عیسو که در پایین است، خودبه خود به حالت خودنفی گری درمی آید، و آنگاه این سخن تحقق می یابد: «زیرا آنگاه ملت ها را خواهم گرداند»؛ زیرا کردار پدران نشانه ای برای فرزندان است، چراکه آنان با کردارهای خود برای فرزندانشان در آینده آماده سازی کردند.

وقتی آن نور فراگیر فرود آورده شود، عیسو در پایین خودبه خود به حالت خودنفی گری درمی آید و پیش گویی روی آوردن ملت ها به ה' تحقق می یابد. آنچه پدران انجام دادند، راه را برای فرزندانشان در آینده آماده کرد.

15 והנה העלאת מ"ן [מיין نوکבין]⁵⁸ של התקון גלוי וידוע לנו ע"פ התורה פרים בני בקר שנים⁵⁹ כו'. בפסח כך. ובשבועות כך כו'

اکنون، ارتقای آب های مؤنث (م"ن، mayin nukvin) در نظام اصلاح (تقو، Tikkun) برای ما از راه تورا آشکار و معلوم است: «دو گاو نر جوان» و جز این؛ در عید پسخ (פסח، Pesach) چنین است و در عید شاوووعوت (שבועות، Shavuot) نیز چنین، و جز این.

قربانی های نظام تقو در تورا، تا شمار گاوها برای هر عید، به روشنی آمده است: برای پسخ چنین تعدادی و برای شاوووعوت چنان تعدادی.

משא"כ העלאת מ"ן [מיין نوکבין] לעולם התהו אין אתנו יודע עד מה⁶⁰ האיך ומה הם הקרבנות ואיזה שיעור רק יעקב اع"ה [אבינו עליו השלום] ידע ענינם

اما درباره ارتقای م"ن به عالم آشوب آغازین (תהו، Tohu)، «هیچ یک از ما نمی داند تا چه اندازه»: چگونگی آن، اینکه آن قربانی ها چیستند و چه اندازه دارند؛ تنها یعقوب (יעقوب)، پدرمان، علیه السلام، از ماهیتشان آگاه بود.

اما هیچ کس نمی داند چه قربانی هایی به عالم تها می رسند، از چه نوعی اند یا به چه تعداد؛ تنها یعقوب آن ها را می دانست.

וכך שלח קרבנות עזים מאתם⁶¹ כו' שהם קרבנות אחרים אשר לא כתובים בתורה בקרבנות דתקון ושיעורים אחרים.

ازاین رو قربانی‌هایی فرستاد: «دویست بز ماده» و جز این؛ قربانی‌هایی دیگر که در تورا، در میان قربانی‌های תקון، نوشته نشده‌اند و اندازه‌های دیگری دارند.

هدیه او، شامل دویست بز ماده و باقی آن، قربانی‌های תהו بود؛ از انواع و شمارهایی که در تورا، در میان قربانی‌های תקון، یافت نمی‌شوند.

16 ולכן הקריב גם גמלים שהם טמאים בקרבנות דתקון. אך בקרבנות דתהו כתיב מי יתן טהור מטמא⁶² כו'.

ازاین رو، شترها را نیز تقدیم کرد؛ شترهایی که در قربانی‌های اصلاح (תקון, Tikkun) ناپاک‌اند. اما درباره قربانی‌های آشوب (תהו, Tohu) نوشته شده است: «چه کسی می‌تواند پاک را از ناپاک پدید آورد؟» و مانند آن.

يعقوب (יעקב) حتی شترها را نیز فرستاد؛ حیواناتی که در תקון هرگز نمی‌توانستند قربانی شوند. اما در תהו، آنچه ناپاک است می‌تواند پاک شود؛ چنان‌که پرسش ایوب (ایوب)، «چه کسی می‌تواند پاک را از ناپاک پدید آورد؟»، به آن اشاره دارد.

63.64.65 כו' קטן וגדול שם הוא⁶⁵ כו' השוה ומשוה כו'. וזהו ענין ויחבקהו.⁶⁶ שעשו חיבק את יעקב.

زیرا آنجا «تاریکی چون روشنایی است» و مانند آن؛ «کوچک و بزرگ آنجا هستند» و مانند آن؛ «او برابر می‌سازد و یکسان می‌کند» و مانند آن. و این معنای «و او را در آغوش گرفت» است: عیسو (עשו) یعقوب را در آغوش گرفت.

در آن مرتبه، تاریکی و روشنایی، کوچک و بزرگ، در برابر ه' برابرند. از همین رو عیسو توانست یعقوب را در آغوش بگیرد.

بخش 6 • 171-18

سجده و در آغوش گرفتن

17 ובכ"מ [ובכל מקום] הזכר מחבק וכמ"ש וימינו תחבקני⁶⁷ שהמשפיע מחבק את המקבל ומקיפו מכל צד להגביהו למעלה כו'. והיינו לפי שעשו שרשו מבחי' מקיף מעולם התהו.

و در همه‌جا این مرد است که در آغوش می‌گیرد، چنان‌که نوشته شده است: «و دست راستش مرا در آغوش می‌گیرد»: دهنده گیرنده را در آغوش می‌گیرد و از هر سو او را فرا می‌گیرد تا او را به بالا برآورد و غیره. و این از آن روست که ریشه عیسو (עשו) از مرتبه نور فراگیرنده [نور]، از عالم آشفته‌گی (תהו, Tohu) است.

معمولاً مرد، یعنی دهنده، در آغوش می‌گیرد و گیرنده را از هر سو فرا می‌گیرد و او را بالا می‌برد. عیسو یعقوب (יעקب) را در آغوش می‌گیرد، زیرا ریشه عیسو نور فراگیر عالم آشفته‌گی است که از یعقوب بالاتر است.

אך הדרך שיגיע לזה הוא ע"י כי והוא עבר לפנייהם⁶⁸ בחי' והוא כו' ואח"כ וישתחו ארצה שבע פעמים בחי' נפ"א [נפילת אפים] ללקט נצוצין.

اما راهی که او از آن به این مرتبه می‌رسد، از طریق «و او از پیش آنان گذشت» است؛ مرتبه «و او» (وهو، vehu) و غیره؛ و پس از آن، «هفت بار تا زمین خم شد»، مرتبه افتادن بر چهره (נפילת אפים، nefilas apayim)، برای گردآوردن جرقه‌ها.

يعقوب از طريق پیش‌رفتن در برابر خانواده‌اش به این مرتبه رسید: «و او»؛ یعنی مرتبه‌ای که «او» خوانده می‌شود و در حَسیدوس به چیزی اشاره دارد که پنهان است. همچنین با هفت بار خم‌شدن، که ادمور هازاکن آن را افتادن بر چهره در دعا (nefilas apayim) می‌خواند، جرقه‌های افتاده را گرد آورد.

עד גשתו עד אחיו. פי' עד שגשש ופגע באחיו דהיינו שליקט את הטוב שבעשו בחי' לבונה שע"ז הוא אחיו של יעקב שהמקיף והפנימי נלקחו ממקום א'.

«تا به برادرش نزدیک شد» (gishto): معنایش این است که تا راهش را با لمس کردن جست‌وجو کرد (gishesh) و به برادرش برخورد؛ یعنی تا خوبی موجود در عیسو، مرتبه کندر (לבונה، levonah)، را گرد آورد. از این راه او برادر یعقوب است، زیرا نور فراگیر و نور درونی [هر دو] از یک جایگاه گرفته شده‌اند.

«تا به او نزدیک شد» (ad gishto) چنین خوانده می‌شود: gishesh، «تا راهش را با لمس کردن جست‌وجو کرد»، و با برادرش روبه‌رو شد؛ یعنی تا خوبی موجود در عیسو، یعنی مرتبه کندر، را گرد آورد. آنگاه عیسو به راستی برادر یعقوب است، زیرا نورهای فراگیر و درونی سرچشمه‌ای مشترک دارند.

18 ואזי וירץ עשו לקראתו.⁶⁹ עשו הוא כח המלוכש בעשו הגשמי רץ ממטה למעלה לקראתו וכמשל הנרות שבטלים לאבוקה כאשר נקרבו אורם לאור האבוקה כו'.

و آنگاه: «عیسو (عشو) به سوی او دوید.» عیسو [در اینجا] نیرویی است که در عیسو جسمانی پوشیده است و از پایین به بالا به سوی او می‌دود؛ همچون تمثیل شمع‌هایی که چون نورشان به نور مشعل نزدیک می‌شود، در نور مشعل مستهلک می‌شوند، و الی آخر.

دویدن عیسو به سوی یعقوب (יעקב) نیروی مقدسی است که در عیسو جسمانی نهفته و به سوی سرچشمه خود بالا می‌رود. این مانند شمع‌های کوچکی است که چون به مشعل نزدیک شوند، شعله‌هایشان در شعله مشعل مستهلک می‌شود.

ואחר שנברר בחי' הטוב שבו אזי ויחבקהו מלמעלה למטה שנכנס המקיף עליון ג"כ ביעקב.

و پس از آن‌که مرتبه نیکی موجود در او پالوده شد، آنگاه «او او را در آغوش گرفت»؛ از بالا به پایین، زیرا [نور] فراگیر برین نیز در یعقوب وارد شد.

پس از آن‌که نیکی عیسو پالوده شد، در آغوش گرفتن از بالا به پایین بود: نور فراگیر برتر جهان آشوب (Tohu، תהו) نیز در یعقوب وارد شد.

بخش 7 • 19-21

بوسه و گریستن

19 ونמצא שנכללו ביעקב כל הבחי' כנ"ל. ועי"ז וישקהו⁷⁰ בחי' נשיקין ונקוד עליו⁷¹ בחי' נקודות הוא בחי' חכמה והיינו לפי שבשבירה היה הסתלקות חכמה ועתה אחר הבירור הנה נתגלה.

پس روشن می‌شود که همه مراتب یادشده در بالا در یعقوب (יעקب) گنجانده شده بود. و از این رهگذر، «او او را بوسید»؛ این، مرتبه بوسه‌هاست؛ و بالای آن نقطه‌هایی نهاده شده است: مرتبه نقاط (נקודות, nekudos)، که همان مرتبه حکمت (חכמה, Chochmah) است. علت این است که هنگام شکستن، حکمت کناره‌گیری کرده بود و اکنون، پس از پالایش، آشکار شده است.

اکنون که هم نورهای درونی و هم نورهای فراگیر در یعقوب جای گرفته‌اند، عیسو (עשו) «او را بوسید»؛ و در طومار تورات، واژه با نقطه‌هایی در بالا مشخص شده است. نقطه‌ها، که کوچک‌ترین نقاطند، نمایانگر حکمت هستند؛ حکمتی که هنگام شکستن کناره‌گیری کرده بود و اکنون پس از پالایش آشکار می‌شود.

ואח"כ ויבכו הנה בכיה⁷² היא מפני שמחה או מרירות שע"י כיוץ במוח דוחה המותרות בליחות הדמעות.⁷³

و پس از آن، «و گریستند». اکنون، گریه از شادی یا از تلخی پدید می‌آید؛ زیرا بر اثر انقباضی در مغز، زوائد موجود در رطوبت اشک‌ها را بیرون می‌راند.

سپس آن دو گریستند. گریه از شادی یا اندوه سرچشمه می‌گیرد؛ در اندوه، ذهن منقبض می‌شود و اشک را بیرون می‌فشارد؛ و آنگاه ربه (ادم"ר הזקן) این را بیرون‌رانده شدن رطوبت زائد توصیف می‌کند.

ועי"י שמחה הוא כמ"ש בזוהר שה"ש [שיר השירים]⁷⁴ גבי ר"ע [רבי עקיבא] שזלגו עיניו⁷⁵ כו'. והיינו לפי שהשמחה הוא התפשטות החיות כמ"ש ושמועה טובה⁷⁶ טובה תדשן עצם.

و [گریه] بر اثر شادی، همان‌گونه است که در زوهار (זהר)، در شیر هשירیم (שיר השירים)، درباره رבי عقیوا (רבי עקיבא) نوشته شده است که چشمانش از اشک جاری شد و مانند آن. و علت این است که شادی، گسترش نیروی حیات (חיית, chayus) است؛ چنان‌که نوشته شده است: «خبر خوش، استخوان را فربه می‌کند.»

گریه از شادی را رבי عقیوا، که چشمانش هنگام درک اسرار شیر هשירیم به سیلان افتاد، چنان‌که زوهار نقل می‌کند، نمونه‌وار نشان می‌دهد. شادی نیروی حیات را گسترش می‌دهد؛ همان‌گونه که گفته شده است: «خبر خوش، استخوان را فربه می‌کند.»

وكمعשה داسفסינוס⁷⁷ כו' הוא הילוך הדם בעורקים וכן ברוח החיות שבו וכן בהמשכות מוחין חדשים כי יש בחי' עבור יניק' [יניקה / יניקת] מוחין.

و همانند ماجرای وسپاسیان (اسفسیנוس) و مانند آن، این جریان خون در رگهاست؛ همچنین در روح حیات درون او، و نیز در فرودآوردن قوای عقلانی (موحין, mochin) تازه؛ زیرا مراحل آبستنی (עיבור, ibbur)، شیرخوارگی (יניק', yenikah) و قوای عقلانی وجود دارند.

تلمود نقل می‌کند که وقتی وسپاسیان شنید امپراتور شده است، پایش ورم کرد، به‌طوری‌که نتوانست کفشش را بپوشد: شادی خودش را به جریان انداخت. شادی به همین ترتیب نیروی حیات را گسترش می‌دهد و مراحل تازه‌ای از قوای عقلانی را فرود می‌آورد؛ مراحل که در قبلا از راه آبستنی، شیرخوارگی و بلوغ رشد می‌کنند.

20 והנה כשיש כלי למטה לקבל השמחה אז היא מתפשטת ונותנת מוחין חדשים. וכן עיי'ז מתפשט רוח החיים לדשן עצם כנ"ל. אבל כשהכלי שלמטה קטן מהכיל אזי מתקבץ במוח ודוחה המותרות בליחות הדמעות.

اکنون، هنگامی که در پایین ظرفی برای دریافت شادی وجود دارد، شادی گسترش می‌یابد و قوای عقلانی (موحין, mochin) تازه‌ای می‌بخشد؛ و به همین ترتیب، به‌واسطه آن، روح حیات گسترش می‌یابد تا «استخوان را فربه سازد»، چنان‌که پیش‌تر گفته شد. اما هنگامی که ظرفِ پایین گنجایش آن را ندارد، شادی در مغز گرد می‌آید و زوائد را با رطوبتِ اشک‌ها بیرون می‌راند. وقتی شخص ظرفیت آن را دارد که شادی‌اش را در خود جای دهد، شادی در سراسر وجودش گسترش می‌یابد و فهم و نیروی حیات تازه‌ای به همراه می‌آورد. اما وقتی شادی برای گنجایش او بیش از اندازه است، در ذهن متمرکز می‌شود و به‌صورت اشک سرریز می‌کند.

21 וענין זה היה ג"כ גבי יעקב ועשו שהי' [שהיה] התגלות בחי' כתר למעלה מעלה כו' והיה רוב שמחה שנתקרבو כ"כ [כל כך] מעלה מעלה עם מה שנפל למטה מטה בריחוק בשבה"כ [בשבירת הכלים].

این امر در مورد یعقوب (יעקب) و عیسو (עשו) نیز رخ داد: مرتبهٔ تاج (כתר, Keser)، که بسیار بسیار بالاست، آشکار شد و شادی عظیمی پدید آمد از اینکه بلندترین مرتبه تا این اندازه به آنچه در شکستنِ ظرف‌ها بسیار پایین افتاده و دور شده بود، نزدیک شد.

در دیدار یعقوب و عیسو، مرتبهٔ کתר، یعنی بالاترین مرتبه، آشکار شد و بلندترین مرتبه با آنچه در شکستنِ ظرف‌ها به پایین‌ترین مرتبه افتاده بود پیوند یافت. شادی چنان عظیم بود که گنجایش آن را نداشتند و از این‌رو گریستند.

עשו ויעקב כמו שני אחין שלא ראו זא"ז [זה אל זה / זה את זה] **זמן רב מאז היה שבה"כ** [שבירת הכלים]. **וז"ש** [וזהו שכתוב] **לע"ל** [לעיתיד לבוא] **בבכי ובאו** ^{78, 79} **שע"י בחי' בכיה דוקא שהוא ע"י התגלות מדרגות הגבוהות כו'. ובתחנונים אובלים אל נחלי מים:**

عیسو و یعقوب مانند دو برادر بودند که از زمان شکستن ظرفها، مدتِ درازی یکدیگر را ندیده بودند. و این همان است که دربارهٔ زمانِ آینده گفته شده است: «با گریه خواهند آمد»؛ یعنی به‌طور خاص از رهگذرِ مرتبۀ گریه، که از راهِ آشکارشدنِ مراتبِ عالی است، و «با تضرع‌ها آنان را به سوی جویبارهای آب راهبری خواهیم کرد».

آنان مانند برادرانی بودند که پس از جدایی‌ای طولانی دوباره به هم رسیده‌اند؛ جدایی‌ای که از زمانِ شکستنِ ظرفها آغاز شده بود. به همین ترتیب، در رهاییِ آینده، اسرائیل «با گریه» خواهد آمد؛ گریه‌ای از سرِ شادی به‌سببِ آشکارشدنِ عالی‌ترین مراتب، و ה' آنان را به سوی جویبارهای آب راهبری خواهد کرد.

در کارِ بندگی

انسان نباید دلسرد شود از اینکه دعایش، برخلاف ستایش پیوستۀ فرشتگان، با اندیشه‌های بیگانه درآمیخته و عشقش فروکش می‌کند؛ زیرا خدمتِ روحی که در بدن است و حتی سخن‌گفتنش به غذا وابسته است، نوآوری‌ای است که برای ה' گران‌بهاست، مانند پرنده‌ای سخنگو در برابر پادشاه. برای فرود آوردنِ نورِ محیط نیز عشقِ او باید از اندازهٔ خودش فراتر رود؛ هنگامی که به دل می‌گیرد که روح تا چه اندازه فرو افتاده است و می‌بیند اندیشه‌های حواس‌پرت‌کن چگونه او را به پایین می‌کشانند، باید در تنگنای خود به ה' فریاد برآورد، فراتر از آنچه روحش تابِ آن را دارد.

پرسش‌هایی برای گفت‌وگو

1. چرا عشقی که از فراتر بودنِ ה' از هر تغییر و از دوری روح از او برمی‌خیزد، از عشقی که از حیات‌بخش بودنِ او برای همهٔ عوالم برمی‌آید، فراتر می‌رود؟
2. چگونه ممکن است شیری که در سمت راستِ مرکب است، در پایینِ جانوری ناپاک باشد، و این موضوع چگونه توضیح می‌دهد که چرا عیسو نخست زاده شد؟
3. تمثیلِ پرندهٔ سخنگو دربارهٔ ارزشِ دعای روحی که در بدن است، در مقایسه با ستایشِ پیوستۀ فرشتگان، چه می‌آموزد؟
4. چرا هدیهٔ یعقوب به عیسو شترها و قربانی‌های دیگری را دربر می‌گرفت که تورات ثبت نکرده است؟
5. چرا یعقوب و عیسو هنگام دیدارشان گریستند، و گریستن از شادی دربارهٔ مکاشفه‌ای که برای ظرفِ خود بیش از اندازه است چه می‌آموزد؟

یادداشت‌ها

بند 1

1 ویکه مן הבא בידו

یادداشت می‌گوید که دو تحریر دیگر از این گفتار نیز در آنجا چاپ شده‌اند. یادداشت کهوت
 ب' הנחות אחרות נדפסו בסה"מ תקס"ה ע' ס. ראה ברשימות המאמרים שבסה"מ תקס"ב ח"ב בסופו הערה 39. ספר השיחות קרי' ת"ש ע' 50. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. בסה"מ תרכ"ז (הוצאת תש"ס) ע' מט, חלק מהמאמר עם הוספות וקיצורים שם (הוצאת תש"ס) ע' נג ואילך.

2 ויקה מן הבא בידו

يعقوب (يعقوب) از آنچه در اختیار دارد، هدیه‌ای برای عيسو (عشو) برمی‌گیرد. این گفتار حسیدی (ماامار، maamar) هدیه را قربانی‌ای می‌داند که جرقه‌های عالم آشوب (تاهو، Tohu) را بالا می‌برد.

Genesis 32:14 براسیت ל"ב:י"ד

וילן שם בלילה ההוא ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו אחיו:
 And he lodged there that night; and took of that which he had with him a present for Esau his brother:
 Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
 یادداشت کهوت
 براسیت לב, טו.

3 והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו

قربانی حیوانی هابیل (הבל) «پیشکش او» نامیده می‌شود؛ این نشان می‌دهد که واژه پیشکش (מנחה, minchah) بر هر قربانی‌ای اطلاق می‌شود.

Genesis 4:4 براسیت ד':ד

והבל הביא גם-יהוא מבכורות צאנו ומחלבין וישע ה' אליהם ואל-מנחתו:
 And Abel, he also brought of the firstlings of his flock and of the fat thereof. And the L-RD had respect unto Abel and to his offering:
 Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
 یادداشت کهوت
 براسیت ד, ד.

4 שהי קרבן מנחה

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است). یادداشت کهوت
 ירושלמי מגילה פ"א ה"א.

5 הגם שהיה קרבן מנחה בפ"ע

یادداشت Kehot در اینجا به Jerusalem تلمود استناد می‌کند و מנחה را به‌خودی‌خود گونه‌ای مستقل از قربانی می‌شمارد.
 Jerusalem Talmud Megillah 1:11 تلمود ירושלמי מגילה א':י"א

6 תפלה שכנגד קרבנות

تلمود می‌آموزد که نمازها به‌جای قربانی‌های روزانه مقرر شدند.
 Berakhot 26b:5-6 ברכות כ"ו ב:ה'-ו'

תנא כותיה דרבי יוסי ברבי חנינא, ותנא כותיה דרבי יהושע בן לוי. תנא כותיה דרבי יוסי ברבי חנינא: אברהם תקן תפלת שחרית,

שנאמר: "וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם", ואין "עמידה" אלא תפלה, שנאמר: "ויצמד פינקס ופלל". יצחק תקן תפלת מנחה, שנאמר "ויצא יצחק לשוח בשדה לפני ערב", ואין "שיחה" אלא תפלה, שנאמר "תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' יושף שיחו".

There is a teaching in agreement with both of them. There is a teaching in agreement with R. Jose b. R. Hannina: Abraham instituted the morning Tefillah; as it is said, "And Abraham got up early in the morning to the place where he had stood" (Gen. xix. 27) — "standing" means prayer; as it is said, "Then stood up Phineas and prayed" (Ps. cvi. 30). Isaac instituted the afternoon Tefillah; as it is said, "And Isaac went out to meditate in the field at eventide" (Gen. xxiv. 63)

— ...
 William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

یادداشت کهوت
 ברכות כו, ב.

7 בתשובת אמונת שמואל

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است). یادداشت کهوت

להרב אהרן שמואל ב"ר ישראל קאידנובר, נדפס לפעם הראשונה בפפא"מ שנת תמ"ג. השאלה למה קורין תפלת מנחה מנחה, ומבאר.

8 אני ה' לא שנית

«من، ה'، تغییر نکرده‌ام.» آفرینش هیچ تغییری در خود ه' پدید نمی‌آورد.

Malachi 3:6 מלאכי ג':ו'

כי אני ה' לא שנית ואתם בני-יעקב לא קליתם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.
 Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
 یادداشت کهوت
 מלאכי ג, ו.

9 ולמת"ב

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است). یادداشت کهوت
 ת"ז בהקדמה.

10 כי ממך הכל

سخن داوود (דוד): «זیرا همه‌چیز از توست.» هرچند ه' فراتر از عوالم است، همه‌چیز از او می‌آید.

I Chronicles 29:14 דברי הימים א כ"ט:י"ד

וכי מי אני ומי עמי כי-נעצר כח להתנדב כזאת כי-ממך הכל ומקדך נתנו לך:

But who am I, and what is my people, that we should be able to offer so willingly after this sort? for all things come of Thee, and of Thine own have we given Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
 یادداشت کهوت
 דה"א כט, יד.

11 הודו על ארץ ושמים

«شكوه او بر زمین و آسمان است.» عوالم تنها از تابش او – شکوه (הוד, Hod) و فروغ (זיו, ziv) – پایدار می‌مانند، نه از ذات او.

Psalms 148:13 תהילים קמ"ח:י"ג

יהללו את־שם ה' כִּי־נִשְׁבַּח שְׁמוֹ לְבְדּוֹ הוֹדוּ עַל־אֶרֶץ וְשָׁמַיִם:

Let them praise the name of the L-RD, For His name alone is exalted; His glory is above the earth and heaven

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 2

12 יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולם

میشتا (משנה) جهان آینده را روزی وصف می‌کند که سراسر شבת (Shabbos) و آرامش برای حیات جاودان است. در اینجا، این یکی از مراتب صعودی تابش ه' است.

Mishnah Tamid 7:4 משנה תמיד ז':ד'

... בִּשְׁשֵׁי הָיוּ אוֹמְרִים (שם צג), ה' מֶלֶךְ גָּאוֹת לְבָשׁ וגו'. בִּשְׁבַת הָיוּ אוֹמְרִים (שם צב), מִזְמוֹר שִׁיר לַיּוֹם הַשַּׁבָּת, מִזְמוֹר שִׁיר לַעֲתִיד לְבֹא, לַיּוֹם שֶׁכָּל שַׁבַּת מְנוּחָה לַחַיִּי הָעוֹלָמִים:

The following are the psalms that were chanted in the Temple. 1) On the first day they used to say, "The earth is the L-rd's and the fullness thereof, the world and they that dwell therein" (Psalms 24). 2) On the second day they used to say: "Great is the L-rd and highly to be praised, in the city of our G-d. His holy mountain" (Psalms 48). 3) On the third day they used to say: "G-d stands in the congregation of G-d, in ... the midst of the judges he

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

13 והכל הוא בזיו וההארה כו'

یادداشت می‌گوید که حاشیه (הגהה, hagahah) بر این عبارت در همان‌جا چاپ شده است.

یادداشت کھوت

בסה"מ רכ"ז ע' נה יש הגה"ה לכאן.

بند 3

14 השתלשלות. השתלשלות

یادداشت در آنجا قرائتی بدیل را ثبت می‌کند: «[دو گونه از] השתלשלות: نخست, השתלשלות...»: همچنین می‌گوید حاشیه‌هایی بر این بند در آنجا چاپ شده‌اند.

یادداشت کھوت

באוה"ת פ' פנחס ע' א'קפה השתלשלות, האחד השתלשלות. ע"ש הגהות על קטע זה.

15 ויובן זה בעבודת ה'

یادداشت برای بحثی موازی دربارهٔ چگونگی نمود دو گونه نزول در خدمت الهی، به آنجا ارجاع می‌دهد.

یادداشت کھوت

ראה אוה"ת פ' יתרו ע' תשצא.

16 בעבודת ה' שכלב זו תפלה

تلمود می‌پرسد «عبادت قلب» چیست و پاسخ می‌دهد: دعا.

Taanit 2a:11 תענית ב' א:יא

ומנא לו דבתפלה — דתנא: "לאהבה את ה' אלקיכם ולעבדו בכל לבבכם", איזו היא עבודה שהיא בלב — הוי אומר: זו תפלה. וקתיב בתריה: "ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

17 רשפי אש

در غزل غزل‌ها، محبوب می‌گوید عشق چون مرگ نیرومند است و «شراره‌های شراره‌های آتش است». חסידות (Chassidus) این عبارت را برای عشق سوزان دعا به‌کار می‌گیرد.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח':ו'

שימיני כחותם על־לבך כחותם על־זרועך כִּי־עֲזָה כְּמוֹת אֶהְיֶה קֶשֶׁה כְּשֶׁאוֹל קְנָה רֶשְׁפִּי רֶשְׁפִּי אֵשׁ שְׁלֶהֲבָתִי:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm; For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave; The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18 וחיי החיים של כל העולמות

یادداشت حاشیه‌ای را نقل می‌کند که پیشنهاد می‌کند «زندگی» به حکمت (חכמה, Chochmah) و فهم (בינה, Binah) اشاره دارد و «زندگی زندگی» به تاج (כתר, Keser); این نکته نیازمند بررسی بیشتر دانسته شده است. כי תשא نیز به این پرسش می‌پردازد.

یادداشت کھوت

באוה"ת דברים כרך 1 ע' ב'רסח וז"ל: "נ"ב לכאורה חיים חו"ב וחיי החיים כתר, וצ"ע, עכ"ה", "עכ"ל. בענין הצ"ע ראה גם אוה"ת כי תשא ע' א'תתסז.

19 לפי מזגה ותכונתה

یادداشت حاشیه‌ای را نقل می‌کند که این عشق اندازه‌گیری‌شده را با عشق «با تمام قلبت» یکی می‌داند و به Semolo tachas. «maama leroshi» در כי תשא ارجاع می‌دهد.

یادداشت کھوت

באוה"ת דברים כרך 1 שם וז"ל: "נ"ב ע' בד"ה שמאלו תחת לראשי בפי כי תשא שזוה האהבה דבכל לבבך, עכ"ה", "עכ"ל.

20 כי אני ה' לא שניתי

«من، ה', تغییر نکرده‌ام»: ه' آن‌گونه که هست، وراي عوالم، کانون عشق برتر است.

Malachi 3:6 מלאכי ג':ו'

כי אני ה' לא שניתי ואִתֶּם בְּנֵי־יִעֲקֹב לא כָּלִיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

21 כי אני ה' לא שניתי . . ולהתכלל באחד ממשי

یادداشت حاشیه‌ای را نقل می‌کند که می‌پرسد چگونه نفس می‌تواند در «من، نام چهارحرفی (ה', Havayah), تغییر نکرده‌ام» مندرج شود؛ یعنی در نوپ بی‌پایان، فراتر از «زندگی زندگی». همچنین برای پاسخ، به maamar دربارهٔ میلואים (ملیوئیم، پُرکردگی‌های حروفی) نام‌ها و «Tik'u bachodesh» «maama» ارجاع می‌دهد.

یادداشت کھوت

ראה אור"ת וירא צג, ב. וארא ע' קסד. נ"ך ע' תסו. כרך ב ע' אינו. מובא באור"ת ואתחנן ע' תו. סה"מ תרכ"ז ע' נ. וראה גם בלקו"ת שה"ש ט, ד.

بند 6

27 כי אדרבה

یادداشت، قرائت آنجا را چنین نقل می‌کند: «زیرا، برعکس؛ و برای توضیح بیشتر پاسخ به بالا قرجاع می‌دهد.

یادداشت كهوت

بأور"ת פ' בראשית יד, א: כי הנה אדרבה. ראה ביאור התירוצ בביאור"ז לאדה"א כז, רע"ד. ובאור"ת בלק ע' א'מו.

28 גבור כארי

میشنا (משנה) سفارش می‌کند که آدمی برای انجام اراده'، چون شیري نیرومند باشد. در اینجا شیر نماي قید و سخت‌گیری (גבורה, Gevurah) است.

Pirkei Avot 5:20 משנה אבות ה':כ'

יהודה בן תימא אומר, הוי עז פנמר, קל פנשר, ורץ פנכי, וגבור פנארי, לעשות רצון אביה שבשמים. הוא היה אומר, עז פנים לגיהנם, ובשת פנים לגן עדן. יהי רצון מלפניך יי אלקינו שתבנה עירך במהרה בנמינו ומן חלקנו בתורתך:

Judah ben Tema said: Be strong as a leopard, and swift as an eagle, and fleet as a gazelle, and brave as a lion, to do the will of your Father who is in heaven. He used to say: the arrogant is headed for Gehinnom and the blushing for the garden of Eden. May it be the will, O L-rd our G-d, that your city be rebuilt speedily in our days and set our portion in the studying of your Torah

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

29 כמ"ש במ"א

در آنجا توضیح داده می‌شود که کندر، یکی از یازده ادویه' بخور، نور فراگیرنده‌ای است که از بالا بر پوسته‌های ناپاک قرار دارد، نه آنکه همچون نیروی حیات درونی‌شان در آنها فرو رود؛ از طریق آن، آنها از قداست نیرو می‌گیرند. همچنین این همان «سر عیسو» است، مرتبه' فراگیری که در قداست باقی ماند.

یادداشت كهوت

לעיל בפ' תולדות ד"ה ראה ריח בני. וראה באור"ת פ' פנחס ע' א'קפו.

بند 7

30 לפני מלך מלך

پادشاهانی که پیش از آن‌که پادشاهی بر اسرائیل فرمان براند، در ادوم سلطنت کردند. در قبلا، آنان را عالم تهو (תהו, Tohu) می‌دانند.

Genesis 36:31 בראשית ל"ו:ל"א

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך-מלך לבני ישראל:

And these are the kings that reigned in the land of Edom, before there reigned any king over the children of Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 בהר שעיר

عیسو (עשו) در کوه سعیر ساکن شد؛ عیسو همان ادوم است.

Genesis 36:8 בראשית ל"ו:ח'

וישב עשו בהר שעיר עשו הוא אדום:

באור"ת שם וז"ל: "נ"ב, והגם שצ"ל איך אפשר שהנפש תכלל בבחי' אני ה' לא שנית' שהוא אור א"ס שלמעלה מחיי החיים, מיהו במ"א בדרוש המילויים כתבתי [אולי הכוונה להנדפס באור"ת-ענינים ע' רמ ואילך] ש"ל ע"ד ענין המילויים של השמות ועמ"ש בדי"ה תקעו בחדש, דרוש השני פ"ב, וע' בסו"ב פ"ש הגם שתה"א אין ואפס כו' ע"ש, עכ"ה", עכ"ל.

بند 4

22 ותרד פלאים

«او به‌طری شگفت‌انگیز سقوط کرده است.» در اینجا، این عبارت نزول روح به این جهان را وصف می‌کند.

Lamentations 1:9 איכה א':ט'

טמאתה בשוליה לא זכרה אתרימה ותרד פלאים אין מנחם לה ראה ה' את-עני כי הגדיל אויב:

Her filthiness was in her skirts, She was not mindful of her end; Therefore is she come down wonderfully, She hath no comforter. 'Behold, O L-RD, My affliction, For the enemy hath magnified himself

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 בכל מאדך

«با تمام توانت»: در חסידות (Chassidus), عشقی فراتر از اندازه' طبیعی روح.

Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה'

ואהבת את ה' אלקיך בכל-לכבד ובכל-נפשך ובכל-מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 5

24 והנה כתיב

این یادداشت برای بحثی موازی درباره' شیر و گاو به آنجا ارجاع می‌دهد.

یادداشت كهوت

ראה אור"ת פ' בראשית יד, א.

25 פני ארי' אל הימין

چهره‌های موجودات زنده (חיות, chayos) در رؤیای حزقیال (יחזקאל): شیری در سمت راست و گاوی در سمت چپ.

Ezekiel 1:10 יחזקאל א':י'

ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אליהם מין לארבעתם ופני-שור מהשמאול לארבעתן ופני-נשר לארבעתן:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

יחזקאל א, י. ראה תו"א לקמן צג, ג. לקו"ת שה"ש ט, ד. סה"מ תרכ"ז (הוצאת תש"ס) ע' נ.

26 ואעפ"כ למטה בעוה"ז . . ח'י טמאה

این یادداشت چند موضع در اور هاتورا (אור התורה) را فهرست می‌کند که توضیح می‌دهند چرا شیر در پایین ناپاک است.

یادداشت كهوت

And Esau dwelt in the mountain-land of Seir—Esau is Edom
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

32 וימת וימלוך

هر يك از پادشاهان اودم درگذشت و ديگري به جاى او سلطنت كرد؛ اين را نوره‌اى **تهو** مى‌دانند كه درهم شكستند.

Genesis 36:33 **בראשית ל"ו:ל"ג**

וימת בלע וימלוך תחמיו יובב בן-זרח מבצרה:

And Bela died, and Jobab the son of Zerah of Bozrah reigned
in his stead

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 8

33 رم על כל גוים ה'

سرایندهٔ مزامیر چنین می‌ستاید: «نام چهارحرفی (ה', Havayah) فراتر از همهٔ ملت‌هاست؛ جلال او بر فراز آسمان‌هاست.» **مآמר** (maamar) عبارت «فرائر» را به این معنا می‌خواند که **ه'** تنها از بالا با ملت‌ها نسبت دارد؛ همچون نوری فراگیر، نه نوری که به درون وارد شود.

Psalms 113:4 **תהילים קי"ג:ד'**

רם עלי-גוים ה' על השמים כבודו:

The L-RD is high above all nations, His glory is above the
heavens

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

תהלים קיג, ד.

34 ויעקב וי"ד עקב

در آغاز **ויצא**، یعقوب را یود-پاشنه می‌خوانند: یود، فرودآوردن حکمت فرازین (**חכמה**, Chochmah) است که تا ژرفاها می‌رسد، حتی به مرتبهٔ پاشنه‌ها. این همان یود منقبضی است که می‌تواند به درون راه یابد.

یادداشت کھوت

נסמן לעיל כא, א. קטע מכאן מובא באוה"ת פ' כי תצא ע' תתעא.

35 הוי"ה אלקינו

ندای موشه (**משה**): «بشنو، ای اسرائیل: **ה'**, **אלקים** ماست؛ **ה'** یکی است.» **مآמר** عبارت «**אלקים** ما» را به این معنا می‌خواند که **ה'** در درون اسرائیل همچون نوری درونی امتداد یافته است.

Deuteronomy 6:4 **דברים ו':ד'**

שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS
ONE.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

36 ואהבת את ה' אלקיך

فرمان عشق‌ورزیدن به **ه'**، که برای عشقِ درون‌ای نقل شده است که نورِ منقبض شده ممکن می‌سازد.

Deuteronomy 6:5 **دברים ו':ה'**

ואהבת את ה' אלקיך בכל-לבבך ובכל-נפשך ובכל-מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and
with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 שיו"ד היא הארה מצומצמת

یادداشت می‌گوید که در Tavo, תסמאח تسדک (**הצמח צדק**, the Tzemach Tzedek) مقایسه‌ای با این تعلیم می‌افزاید که همواره باید به شاگرد به‌اختصار آموزش داد، و به Biurei HaZohar دربارهٔ **אחרי מות** استناد می‌کند.

یادداشت کھوت

באוה"ת תבוא ע' תתרעב נוסף "ע"ד לעולם ילמד אדם לתלמידו בדרך קצרה, בבה"ז פ' אחרי דע"ט ע"ב". ראה באוה"ת פ' ראה ע' תשפה.

38 הלא מצער היא

لوط (لوت) دربارهٔ صوغر (**צועر**) می‌گوید: «مگر کوچک نیست؟» این عبارت برای بیان کوچکی حرف یود (**י"ד**, Yud) به کار رفته است.

Genesis 19:20 **בראשית י"ט:כ'**

הִנֵּה-נָא הָעִיר הַזֹּאת קְרִיבָה לְנוֹס שָׁמָּה וְהוּא מְצַעֵר אֶמְלִטָּה נָא שָׁמָּה הָלָא מְצַעֵר הוּא וְתַחִי נַפְשִׁי:

Behold now, this city is near to flee unto, and it is a little one;
oh, let me escape thither—is it not a little one?—and my soul
'shall live

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 9

39 דקרו לי' אלקא דאלקיא

تلمود می‌گوید اقوام، **ה'** را «معبود معبودها» می‌خوانند و با این تعبیر او را برترین می‌دانند، درحالی‌که نیروهای دیگری را می‌پرستند.

Menachot 110a:5-6 **מנחות ק"א:ה'-ו'**

איתיביה רב שימי בר חייא לרב (מלאכי א, יא) ממזרה שמש ושע
מבואו גדול שמי בגוים ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי ומנחה טהורה
אמר ליה שימי את דקרו ליה אלהא דאלהא בכל מקום מוקטר מוגש
לשמי בכל מקום סלקא דעתך אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן
אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בכל מקום מעלה אני עליהן כאילו
מקטירין ומגישין לשמי

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

یادداشت کھوت

מנחות ק"א, א.

بند 10

40 ע"י צפור המדברת

این بخش همان حکایت را می‌آورد: برای آن‌که پادشاه به درخواست فردی از عامه توجه کند، پسرِ خردسال او یا چیزی تازه، مانند پرنده‌ای سخنگو، را نزدش می‌برند؛ زیرا در خانهٔ پادشاه چیزی کم نیست.

یادداشت کھوت

בלקו"ת במדבר כ, א מביא זה וכמ"ש בלקו"א בשם המגיד נ"ע, וראה במ"מ לשם. המשל הזה מובא גם בלקו"ת שה"ש לו, א. וראה בד"ה אם בחקתי תרמי"נ ע' קלג. קטע מכאן מובא בסה"מ תרכ"ז (הוצאת תש"ס) ע' רצד. תרכ"ט (הוצאת קה"ת תשנ"ב) ע' ג.

41 לב מלכים אין חקר

مَثَل سلیمان (**שלמה**): همان‌گونه که آسمان‌ها بلندند و زمین ژرف، «دل پادشاهان را نمی‌توان کاوید». این آیه دربارهٔ پادشاه تمثیل به کار می‌رود؛ پادشاهی که فقط چیزی نو او را برمی‌انگیزد.

Proverbs 25:3 **משלי כ"ה:ג'**

שְׁמִים לְרוֹם וְאֶרֶץ לְעֹמֶק וְלֵב מְלָכִים אֵין חֶקֶר:

The heaven for height, and the earth for depth, and the heart
of kings is unsearchable

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

משלי כה, ג.

بند 12

42 ומי שאינו אוכל ג' ימים

עבֹרֵת אינְגָא 2:15a Nedarim نقل شده است؛ متن در زیر آمده است.

Nedarim 15a:2 נדרים ט"ו א:ב'

תנו: קֹנָם שְׁאֵנִי יִשּׁוּ, שְׁאֵנִי מִהֶלֶךְ, שְׁאֵנִי מִדְּבַר וְכוּ'. הִיכִי דְמִי? אִילִימָא
כְּדִקְתְּנִי, "שְׁאֵנִי יִשּׁוּ" מִי הוּי נִדְרָא? וְהִתְנִן: חוּמֵר בְּשִׁבּוּעוֹת,
שֶׁהַשְּׁבִיעוֹת חִלוֹת עַל דְּבַר שְׁיִישׁ בּוּ מִמֶּשׁ וְעַל דְּבַר שְׁאֵין בּוּ מִמֶּשׁ, מַה
שְׁאֵין כּוּן בְּנִדְרִים. וְשִׁינָה דְּבַר שְׁאֵין בּוּ מִמֶּשׁ הוּא! אֱלָא דְאָמַר: "קֹנָם
עֲיִנִי בְּשִׁינָה".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

בסח"מ תרכ"ט שם מביא מגמרא שבועות כה. ונדרים טו, א מענין שבועה
שלא אישן ג' ימים.

43 ומי שאינו אוכל ג' ימים

בר اساس יאדאשֶׁת־כְּהוֹת, מִּלְּהָאֵל מֵתָאָחַר אֵין רַא בַּ מוֹרְדִי דַּר תְּלֻמוֹד מִקַּיִסֶּה
מִי כֻנֵּד: סוּגְנִי נְחֻאֲבִידֵן בֶּה מֵדַת סֵה רוֹז, כֶּה וּפָא בֶּה אֵן מִמְּכָן נִישֵׁט.

Shevuot 25a שְׁבוּעוֹת כ"ה א

44 ח' חכמה ומזל הח' נוצר חסד

אֵין יאדאשֶׁת־כְּהוֹת פִּישְׁנֵהֲדִי רַא נִקַּל מִי כֻנֵּד כֶּה אֲלִיר רִבֶּה בַּ נוֹשְׁתִּין «מְגֵרִי פִיזִשׁ
הֶשְׁתִּם, נוֹתְסֵר חֲסִיד» אִישָׁרֵהִי דִיגֵר בֶּה חֲרוּפִי אֶגְזִיזִין minchah
מִי אֶזְרִיד: מְגֵרִי פִיזִשׁ נוֹתְסֵר חֲסִיד.

יادداشت کھوت

"ואולי י"ל שבמ"ש אדה"ז "מזל הח' נוצר חסד", מוסיף רמז בר"ת
ד"מנחה", מזל נוצר חסד" (או מזל נוצר שהוא מזל הח') — סה"ש תשמ"ח
כרך ב ע' 521.

45 ומזל הח' נוצר חסד

אֵין גִּפְתָר דַּר וִיחִי תוֹשִׁיחַ מִי דֶּהֱךָ אָבָא (אבא, Abba; חֲכֻמַּת) אַז מְגֵרִי
פִיזִשׁ הֶשְׁתִּם, נוֹתְסֵר, מִי כֻנֵּד: חֲרוּפִי נוֹתְסֵר, אֶרְאֶה (רצון, ratzon) אֶסֶת, ו
אֶזְרִינוּ אֶרְאֶהִי רַא אַז גַּיגָּהִי בִּישָׁר דּוֹרֶסֶת אֶשְׁכָּר מִי כֻנֵּד. אֵין הֶמָּן
חֲכֻמַּתִּי אֶסֶת כֶּה חֲרִיפַּת מִנְחָה minchah בֶּה אֵן אִישָׁרֵהִי דַרֵּד.

יادداشت کھوت

ראה זח"ג רפט, ד. ע"ח שער הכללים פ"ה. וראה גם לקמן מח, ד. סט, א.
לקו"ת צו טו, ג. ובכ"מ.

46 בה' בראם

תְּלֻמוֹד וַאֲזֶה בְּהִבְרָאם («הִנְגָּמִי כֶּה אֶפְרִידֶה שְׁדִנְד») רַא בֶּה מִעֲנִי «בַּ חֲרִי
הֶאֱ אֶפְרִידֶשְׁאֵן» מִי כֻנֵּד: אֵין גֶּהָן בַּ חֲרִי הֶאֱ אֶפְרִידֶה שְׁד.

Menachot 29b מְנַחֲת כ"ט ב

47 אז אהפך אל עמים

ה' אַז טְרִיק פִּימֵבֵר סַפְיָא (צַפְנִיָּה) וְעִדֶּה מִי דֶּהֱךָ דַּר פִּאֲיָן רוֹזְהָ, אֶקּוּמַר רַא
בֶּה זַבָּנִי פֶּאָק בַּזְכוּהֵד גִּרְדָּנֵד תַּא הֶמְגִּי נָאֵם צַהֲרַחְרִי (ה', Havayah) רַא

בִּחוּנֵד ו יִכְדֵּל אוּ רַא חֲדַמַּת כֻּנֵּד. אֵין מַאמֵר (maamar) [גִּפְתָר
חֲסִידִי] אֵין מוֹשׁוּעַ רַא בֶּה פִּלְאִישׁ צִרְקֶהָ דַּר מִיָּאן אָנָן פִּיּוֹנֵד מִי דֶּהֱךָ.

Zephaniah 3:9 צַפְנִיָּה ג':ט'

כִּי־אָז אֶהְפֹּךְ אֶל־עַמִּים שְׂפָה בְּרוּרָה לְקִרְא כָּל־שֵׁם ה' לְעִבְדּוֹ שְׂכָם
אֶחָד:

For then will I turn to the peoples A pure language, That they
may all call upon the name of the L-RD, To serve Him with
one consent

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت کھوت

צַפְנִיָּה ג', ט. בַּאוּה"ת נ"ך כִּרְךָ א' ע' תִּקֵּן מִצִּיִּין לְכַאֵן: גְּבִי יַעֲקֹב וְעִשׂוֹ שְׁהִי
הַתְּגִלוֹת בְּחִי כְּתֹר.

48 דהע"ה אמר הודיעו בעמים עלילותיו

«בֶּה ה' סִפָּאס גּוֹיִיד, נָא אוּ רַא בִּחוּנֵד: כַּרְהֵי אוּ רַא דַּר מִיָּאן אֶקּוּמַר אַעֲלָם
כֻּנֵּיד.» הֶמֶן כֻּלְּמַת, אֶגְזִיגֵר סֵרוּד דַּאוּוד (דוּד) הֶנְגָּם אֶוֹרֶדֶן סַנְדוּק בֶּה
אוּרִשְׁלִיַם אֶסֶת (דַּבְרֵי הַיָּמִים א' 16:8).

I Chronicles 16:8 דַּבְרֵי הַיָּמִים א' ט"ז:ח'

הוֹדוּ לַה' קִרְאוּ בְּשִׁמוֹ הוֹדִיעוּ בְּעַמִּים עֲלִילָתָיו:

O give thanks unto the L-RD, call upon His name; Make
known His doings among the peoples

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Psalms 105:1 תהילים ק"ה:א'

הוֹדוּ לַה' קִרְאוּ בְּשִׁמוֹ הוֹדִיעוּ בְּעַמִּים עֲלִילָתָיו:

O give thanks unto the L-RD, call upon His name; Make
known His doings among the peoples

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت کھوت

דַּה"ה טז, ח. תְּהִלִּים קה, א.

49 הבו לה' משפחות עמים כו' ויאמרו הגוים כו'

«אֵי חַאנְדָּן־הַי אֶקּוּמַר, גִּלְגַּל וּ כְּדַרְתַּ רַא בֶּה ה' בַּזְדֵּהִיד, בֶּה ה' בַּזְדֵּהִיד:
דַּעוּתִי אֶסֶת אַז מִלְתָּהָ תַּא ה' רַא בֶּה רִסְמִית בִּשְׁנַאסְנֵד. הֶמֶן כֻּלְּמַת דַּר סֵרוּד
דַּאוּוד דַּר דַּבְרֵי הַיָּמִים א' 16:28 אֶמְדֶּהֲנֵד.

Psalms 96:7 תהילים צ"ו:ז'

הָבוּ לַה' מִשְׁפָּחוֹת עַמִּים הָבוּ לַה' כְּבוֹד וְעֹז:

Ascribe unto the L-RD, ye kindreds of the peoples, Ascribe
unto the L-RD glory and strength

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

I Chronicles 16:28 דַּבְרֵי הַיָּמִים א' ט"ז:כ"ח

הָבוּ לַה' מִשְׁפָּחוֹת עַמִּים הָבוּ לַה' כְּבוֹד וְעֹז:

Ascribe unto the L-RD, ye kindreds of the peoples, Ascribe
unto the L-RD glory and strength

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت کھوت

תְּהִלִּים צו, ז-י. דַּה"ה טז, כח. לֹא.

50 ויאמרו בגוים

«דַּר מִיָּאן מִלְתָּהָ בִּגְוִינֵד: ה' פִּרְמַנְרוּאִיִּי מִי כֻנֵּד.» אֵיֶה מוֹאֲזִי דַּר תְּהִלִּים
96:10 אֶסֶת.

I Chronicles 16:31 דַּבְרֵי הַיָּמִים א' ט"ז:ל"א

יִשְׁמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתִגַּל הָאָרֶץ וַיֹּאמְרוּ בְּגוֹיִם ה' מִלֵּךְ:

Let the heavens be glad, and let the earth rejoice; And let
'them say among the nations: "The L-RD reigneth

بند 15

58 והנה העלאת מ"ן . . השוה ומשוה כו'

یادداشت می‌گوید که این بخش در آنجا یاد شده است.

یادداشت کھوت

נזכר באור"ת נ"ך כךך א' ע' תרנה. נתבאר בלקו"ת חקת נט, ד. בלקו"ת בחוקותי נ, ד. חקת ס, א. שה"ש לו, ב מציינים לכאן.

59 פרים בני בקר שנים

تورات قربانی افزوده موساف (موسف, Musaf) را برای پسح (פסח, Pesach) فرمان می‌دهد: دو گاو نر جوان, یک قوچ و هفت بره؛ شمارشی که در اعیاد دیگر نیز تکرار می‌شود. این نمونه‌ای از قربانی‌های معین سامان‌یافتگی (תיקון, Tikkun) است.

Numbers 28:19 במדבר כ"ח:י"ט

והקרבנתם אשה עלה לה' פרים בני־בקר שנים ואיל אחד ושבעה כבשים בני שנה תמימם יהיו לכם:

but ye shall present an offering made by fire, a burnt-offering unto the L-RD: two young bullocks, and one ram, and seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

במדבר כח, יט.

60 אתנו יודע עד מה

مزامیرخوان در تبعید می‌نالد: «نشانه‌های خود را ندیده‌ایم؛ دیگر پیامبری نیست، و هیچ‌یک از ما نمی‌دانند تا چه هنگام (עד מה, ad mah)». مامار, ad mah را به معنای «چه» و «چه اندازه» می‌خواند: هیچ‌کس نمی‌داند قربانی‌های آشوب بی‌سامان (תהו, Tohu) چه هستند، یا اندازه‌شان چقدر است.

Psalms 74:9 תהילים ע"ד:ט

אותתינו לא־ראינו אין־עוד נביא ולא־אתנו ידע עדימה:

We see not our signs; There is no more any prophet; Neither is there among us any that knoweth how long

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

61 עזים מאתים

هدیه یعقوب (יעקב, Yaakov) به عیسو (עשו, Eisav): دویست بز ماده, بیست بز نر و بیشتر؛ این‌ها به‌عنوان قربانی‌های تها خوانده می‌شوند.

Genesis 32:15 בראשית ל"ב:ט"ו

עזים מאתים ותששים עשרים רחלים מאתים ואילים עשרים:

two hundred she-goats and twenty he-goats, two hundred ewes and twenty rams

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 16

62 מי יתן טהור מטמא

ایوب (איוב) می‌پرسد: «چه کسی می‌تواند چیزی پاک از چیزی ناپاک پدید آورد؟ هیچ‌کس»؛ او از ناتوانی انسان دریغ می‌خورد. میدراش آن را چنین می‌خواند: «چه کسی؟ مگر نه آن یگانه؟» تنها ה' قادر است. این گفتار حسیدی (מאמר, maamar) این مطلب را بر قربانی‌های عالم תהו (Tohu

[آشوب]] تطبيق می‌دهد؛ جایی که حتی شترها، که در תיקון (Tikkun [سامان‌یافتگی]) ناپاک‌اند، می‌توانستند قربانی شوند.

Job 14:4 איוב י"ד:ד'

מי־יתן טהור מטמא לא אֶחָד:

.Who can bring a clean thing out of an unclean? not one

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

איוב יד, ד.

63 ששם כחשכה כאורה

این یادداشت برای بحثی مرتبط به آنجا ارجاع می‌دهد.

یادداشت کھوت

ראה אור"ת פ' פנחס ע' א'פא.

64 כחשכה כאורה

داوود (דוד) به ה' می‌گوید که تاریکی از او پنهان نمی‌ماند: «تاریکی همچون روشنایی است.» اینجا سخن از مرتبه‌ای است که در آن اضداد یکسان‌اند.

Psalms 139:12 תהילים קל"ט:י"ב

גם־חשך לא־יחשיך ממך ולילה כיום יאיר כחשיכה כאורה:

Even the darkness is not too dark for Thee, But the night shineth as the day; The darkness is even as the light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

65 קטן וגדול שם הוא

ایوب گور را توصیف می‌کند؛ جایی که «کوچک و بزرگ آنجا هستند» و خدمتکار از اربابش آزاد است. اینجا این عبارت مرتبه‌ای را وصف می‌کند که در آن تمایزها فرومی‌ریزند.

Job 3:19 איוב ג:י"ט

קטן וגדול שם הוא ועבד חפשי מא־דניו:

The small and great are there alike; And the servant is free from his master

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

איוב ג, יט.

66 ויחבקו

عیساو (עשו) به‌شتاب به استقبال یعقوب (יעקב) می‌رود، او را در آغوش می‌گیرد و می‌بوسد.

Genesis 33:4 בראשית ל"ג:ד'

וירץ עשו לקראתו ויחבקו ויפל על־צוארו וישָׁקוּהוּ ויִבְכוּ:

And Esau ran to meet him, and embraced him, and fell on his neck, and kissed him; and they wept

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 17

67 וימינו תחבקני

«و دست راستش مرا در آغوش می‌گیرد»: دهنده، گیرنده را در آغوش می‌گیرد.

Song of Songs 2:6 שיר השירים ב':ו'

שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני:

Let his left hand be under my head, And his right hand embrace me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت كهوت

שה"ש ב, ו.

68 והוא עבר לפנייהם

يعقوب (יעקב) پیشاپیش خانواده‌اش می‌رود و هفت بار تا زمین خم می‌شود، تا آن‌گاه که به برادرش نزدیک می‌شود. هر عبارت در اینجا به‌مثابه مرحله‌ای از پالایش خوانده می‌شود.

Genesis 33:3 براسیت ל"ג:ג'

והוא עבר לפנייהם וישתחו ארצה שבע פעמים עד־גשתו עד־אחיו:

And he himself passed over before them, and bowed himself to the ground seven times, until he came near to his brother

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت كهوت

בראשית לג, ג.

بند 18

69 وירץ עשו לקראתו

عيسو (عيسو) به استقبال يعقوب (يعقوب) می‌دود، او را در آغوش می‌گیرد، بر گردنش می‌افتد و می‌بوسدش، و آن دو می‌گیرند. این **ماמר** (maamar) هر یک از فعل‌ها را به نوبت تفسیر می‌کند.

Genesis 33:4 براسیت ל"ג:ד'

וירץ עשו לקראתו ויתבקהו ויפל עליצוארו וישקהו ויבכו:

And Esau ran to meet him, and embraced him, and fell on his neck, and kissed him; and they wept

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 19

70 וישקהו

«و او را بوسید»: در تורה، بر فراز حروف این واژه نقطه‌هایی گذاشته شده است.

Genesis 33:4 براسیت ל"ג:ד'

וירץ עשו לקראתו ויתבקהו ויפל עליצוארו וישקהו ויבכו:

And Esau ran to meet him, and embraced him, and fell on his neck, and kissed him; and they wept

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

71 ונקוד עליו

راشی (רש"י) یادآور می‌شود که این واژه نقطه‌گذاری شده است و دیدگاه‌ها را دربارهٔ اینکه نقطه‌ها دربارهٔ بوسهٔ عیسو (עשו) چه می‌آموزانند، نقل می‌کند.

Rashi on Genesis 33:4 רש"י על בראשית ל"ג:ד'

ויתבקהו. ונתגלגלו רחמיו, כשראהו משתחוה כל השתחויות הללו: וישקהו. נקוד עליו; ויש חולקין בדרך הזה בפרשתא דספרי, יש שדרשו נקדה זו שלא נשקו בכל לבו, אמר רבי שמעון בן יוחאי, הלכה היא בידוע שעשו שונא לעקב, אלא שנזכרו רחמיו באותה שעה ונשקו בכל לבו (ספרי במדבר):

ויתבקהו — His pity was aroused when prostrating himself so many times (Genesis 33:4). וישקהו — Dots are placed above the letters of this word, and a difference of opinion is expressed in the Baraita of Sifre as to (בהעלותך)

what these dots are intended to suggest: some explain the dotting as meaning that he did not kiss him with his whole heart, whereas R Simeon the son of Johai said: Is it not well-known that Esau hated Jacob ...

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain)

72 הנה בכיה . . בבכי יבוא

یادداشت می‌گوید این بخش دربارهٔ گریه، در آنجا با تفاوت‌هایی نقل شده است.

یادداشت كهوت

מובא בסה"מ תרכ"ט (הוצאת תשנ"ב) ע' שג בשינויים.

73 דוחה המותרות בליחות הדמעות

یادداشت می‌گوید **אור התורה** در توضیح اشک‌ها نکته‌ای می‌آورد و آن را با دو بخش دیگر مقایسه می‌کند.

یادداشت كهوت

ראה באוה"ת נ"ך כרך א ירמ"י ע' שעב שכתב שיש להעיר ממ"ש בסידור שער הסוכות בענין ויעקב אמר אז יבקע. וממ"ש בת"א בד"ה יביא לבוש. ע"ש.

74 כמ"ש בזהר שה"ש

آنجا، دربارهٔ زین اسیری که «برای پدرش می‌گیرد»، گریه گونه‌ای برتر از بازگشت (תשובה, teshuvah) است؛ گریه‌ای که نه از اندوه‌زدگی، بلکه همچون اشک‌های ربی عقیوا هنگام درک اسرار تورات در شیر هشیبریم، از مکاشفه‌ای عظیم برمی‌خیزد. این همان گریه‌ای است که دربارهٔ آینده گفته شده است: «با گریه خواهند آمد»؛ و آلتز ربه برای مطالب بیشتر دربارهٔ گریه به این مآمار ارجاع می‌دهد.

یادداشت كهوت

ראה מדרש הנעלם בזהר וירא צח, ב. לקו"ת תצא לו, ד. לקו"ש ח"ט ע' 208.

75 כמ"ש בזוהר שה"ש גבי ר"ע שזלגו עיניו

كهوت در اینجا به میدراش هنعلام (مدرش הנעלם) ارجاع می‌دهد: همان‌جا که روایت مورد اشارهٔ مقالهٔ تعلیمی (ماמר, maamar) آمده است: چشمان ربی عقیوا (רבי עקיבא) از اشک جاری شد و او بر شیر هشیبریم (שיר השירים) می‌گریست. اینجا این روایت نمونه‌ای از گریستن از سر شادی است.

Zohar, Vayera 3:33-37 ספר הזהר, וירא ג':ל"ג-ל"ז

76 ושמועה טובה תדשן עצם

مَثَل شلومو (שלמה): «روشنایی چشم دل را شاد می‌کند؛ خبر خوش استخوان را فربه می‌سازد.» شادی نیروی حیات را گسترش می‌دهد.

Proverbs 15:30 משלי ט"ו:ל'

מאורי־עינים ישמח־לב שמועה טובה תדשן־עצם:

The light of the eyes rejoiceth the heart; And a good report maketh the bones fat

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت كهوت

משלי טו, ל'.

77 וכמעשה דאספסיינוס

وقتی وسپاسیان (אספסיינוס) شنید که امپراتور شده است، پایش ورم کرد و ربی یوحنان بن زُگای (רבי יוחנן בן זכאי) توضیح داد که خبر خوش

استخوان را فربه می‌کند.

Gittin 56b:4 גיטין נ"ו ב:ד'

אמר לקה: לא תצטער, שמועה טובה אתיא לך, דקתיב: "שמועה טובה תדשן עצם". אלא מאי תקנתיה? לימי איניש דלא מיתבא דעתה מיניה, ולחליה קמך, דקתיב: "ורוח נכאה תיבש גרם". עבד הכי, עייל. אמר לקה: ומאחר דחקמיתו כולי האי, עד האידינא אמאי לא אתיתו לגבאי? אמר לקה: ולא אמרי לך? אמר לקה: אגא נמי אמרי לך!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

يادداشت كهوت

גיטין נ, ב.

بند 21

78 בבכי יבאו

يادداشت Kehot برای این عبارت به Jeremiah 31:8 ارجاع می‌دهد.

Jeremiah 31:8 ירמיהו ל"א:ח'

הנני מביא אותם מארץ צפון וקבצתים מפרקתי ארץ כם עור ופסה הרה וילדת יחדו קהל גדול ושובו הנה:

Behold, I will bring them from the north country, And gather them from the uttermost parts of the earth, And with them the blind and the lame, The woman with child and her that travaileth with child together; A great company shall they re-

turn hither.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كهوت

ירמיה' לא, ח.

79 בבכי יבאו

یرمیا (ירמיהו) بازگشت تبعیدیان را پیشگویی می‌کند: «با گریه خواهند آمد و با تضرع آنان را راهبری خواهیم کرد؛ آنان را به جویبارهای آب خواهیم آورد.» این **ماמר** (maamar) گریه را اشکهای شادی در پی تجلی‌ای عظیم می‌داند.

Jeremiah 31:9 ירמיהו ל"א:ט'

בבכי יבאו ובתחנונים אובילם אוליכם אלי נחלי מים בקדרה ישר לא יקשלו בה כי ייתי לישראל לאב ואפרים בכרי הוא:

They shall come with weeping, And with supplications will I lead them; I will cause them to walk by rivers of waters, In a straight way wherein they shall not stumble; For I am be-

come a father to Israel, And Ephraim is My first-born.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

درباره این نسخه

.the notes و our explanations ,the English translation ,This edition contains the Hebrew text

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

.Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0

.Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) از طریق سفاریا: (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Vocalized Edition (CC-BY); Commentary on the Torah by Ramban (Nachmanides). Translated and annotated by Charles B. Chavel. New York, Shilo Pub. House, 1971-1976 (CC-BY); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain)

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

ترجمه و شرح انگلیسی: با کمک هوش مصنوعی (openai/gpt-6-luna-pro:batch) برای likuteitorah.com تهیه شده و با متن عبری و سفاریا مقابله شده است؛ هنوز ویراستار انسانی آن را بازبینی نکرده است. لطفاً هر مطلب مهمی را با متن عبری مقابله کنید.

ربه خواست که ماماریم پارشای آن هفته، «پارشای حسیدی»، در همان هفته و در طول هفت روز آن آموخته شوند (Sichah of Shabbos Parshas) likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309). چرا آن را بیاموزیم و برکات ربه: -likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha

پروژه‌ای رایگان و غیرتجاری؛ هیچ چیز در اینجا فروخته نمی‌شود. وابسته به Kehot, Sefaria یا کتابخانه لوباوویچ نیست. © likuteitorah.com

از likuteitorah.com/fa/torah-ohr/vayishlach/5

تقدیم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، רב لیوی ייטשחאק